

SOCIALE ZEEPKIST

TIJDSCHRIFT VAN SAXION SOCIAL WORK

KLEINE
SIGNALEN
HEBBEN EEN GROOT
BELANG

EEN PLEIDOOI TEGEN
KLEURENBLIND
SOCIAAL WERK

Jaargang 2 2026

‘...autistische vrouwen houden misschien niet van
treinen, maar ze rijden wel dagelijks mee op een rails
die niet voor hen ontworpen is’.

Van de redactie

Beste lezer,

We zijn trots op deze tweede editie die voor u ligt en trots op de studenten die hun bijdragen leverden.

De onderwerpen van deze editie lopen uiteen, van jeugdzorg en stage-ervaringen tot diversiteit, zorgsystemen en neurodiversiteit, maar wie oplet ziet een duidelijke rode draad door alle bijdragen heen: de spanning tussen systemen en mensen, tussen regels en rechtvaardigheid, tussen hoe het 'hoort' en hoe het in de praktijk voelt.

We prijzen de gedeelde moed om het ongemak niet uit de weg te gaan. In meerdere stukken keren dezelfde vragen terug: wie wordt er echt gezien, wie niet, en wie neemt de verantwoordelijkheid wanneer kwetsbaarheid zichtbaar wordt?

Daarnaast valt de zorgvuldigheid op. De scherpe standpunten gaan hand in hand met reflectie, empathie en professionele betrokkenheid. Dit tijdschrift laat zien dat kritisch zijn en betrokken blijven geen tegenpolen zijn, maar elkaar juist versterken.

Wij nodigen u uit om te lezen, te herkennen, en misschien ook opnieuw te kijken.

- Eveline Kroes Dijkdrenth -

Hoofdredacteur: Kim ter Hedde
Vormgeving: Eveline Kroes Dijkdrenth
Uitgeverij: Saxion Hogeschool

INHOUDSOPGAVE

04

TERUG NAAR
HUIS: EEN RECHT
OF EEN RISICO?

06

WAT ER ECHT
SPEELT IN DE
JEUGDZORG

09

WE ZIJN GEEN
NOODVERBAND
VOOR JULLIE
PERSONEELS-
TEKORT

11

ZORG BLOEIT ALS
DE ZORG
CENTRAAL STAAT

14

HOE WEEET JE WAT
GOED OF FOET IS
ALS JE NIET IN GOD
GELOOFT?

16

WAAROM
HOUDEN
AUTISTISCHE
VROUWEN NIET
VAN TREINEN EN
DRAGEN ZE GEEN
SOKKEN MET
SANDALEN?

19

STAGE ZONDER
VERGOEDING?
DAT KAN ECHT
NIET MEER

22

ONDERSCHATTING
BELEMMERT DE
ONTWIKKELING
MEER DAN DE
BEPERKING ZELF

25

ELKE DAG VOL-
DOENING, ELK
WEEKEND IN DE
VERDEDIGING

28

WIE ZWIJGT,
STEMT TOE

Terug naar huis: een recht of een risico?

Carlijn Seppenwoolde, december 2025

Stel je een kind voor dat in een woonlocatie verblijft vanwege ernstige problemen thuis, maar dat toch regelmatig op bezoek gaat bij ouders die nog steeds in een onstabiele of onveilige situatie leven. Is dat dan wel in het belang van het kind? Tijdens mijn stage op een woonlocatie voor kinderen met een beperking zie ik dagelijks hoe ingewikkeld dit kan zijn. Ik merk steeds meer hoe belangrijk het is om duidelijke regels te hebben voor huisbezoeken, vooral wanneer je niet zeker weet of het kind daar wel echt veilig is. Ik vind het aangrijpend om te zien hoe kinderen op een woonlocatie zich constant moeten aanpassen en hun best moeten doen om zich veilig en begrepen te voelen, terwijl hun thuissituatie hen juist tegenwerkt.

DE KWETSBAARHEID VAN KINDEREN MET LVB

Op mijn stageplek woont een meisje van vijftien jaar. Door haar beperking is ze gevoeliger voor stress, wordt ze sneller door anderen beïnvloed en kan ze risico's minder goed inschatten. Jongeren met een licht verstandelijke beperking reageren vaak sterker op onverwachte of onvoorspelbare situaties, wat hen extra kwetsbaar maakt (Trimbos instituut, z.d.). Hoewel zij vanwege problemen thuis in de woonlocatie verblijft, gaat ze regelmatig op bezoek bij haar ouders. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt over wanneer en hoe vaak ze hiernaartoe mag gaan. Als team hebben we al langere tijd twijfels over de veiligheid van haar thuissituatie. Dit komt mede door de verhalen die het meisje zelf met ons deelt, maar ook de indrukken die wij krijgen tijdens de gesprekken met haar ouders en signalen die wij krijgen na de bezoeken aan huis.

SIGNALEN VAN ONVEILIGHEID NA ELK BEZOEK

Wanneer het meisje terugkomt van haar ouders, merken we dat ze gespannen is en sneller overstuur raakt. Ze vertelt dat ze thuis weinig aandacht krijgt en we zien dat ze onverzorgd terugkomt. Ook geeft ze aan dat ze grote hoeveelheden eet tijdens haar bezoeken, terwijl er eerdere gesprekken zijn geweest met de diëtist over haar gewichtstoename. Dit is zorgelijk, omdat snelle gewichtstoename bij haar risico's met zich meebrengt, zoals het ontwikkelen van diabetes. Deze signalen laten duidelijk zien dat het meisje thuis niet de veiligheid krijgt die ze nodig heeft.

Een veilige omgeving is noodzakelijk voor de ontwikkeling van kinderen. Wanneer kinderen veel stress ervaren, lopen ze een groter risico op emotionele en gedragsproblemen, en dat geldt nog sterker voor kinderen met een beperking. De manier waarop dit meisje zich thuis voelt en hoe ze reageert laat goed zien hoe belangrijk die veiligheid is: De spanningen beïnvloeden haar gedrag,

gezondheid en het kan haar ontwikkeling beperken (Nederlands jeugdinstituut, 2023).

HANDELEN VANUIT HET SYSTEEM

Binnen de jeugdzorg wordt vaak uitgegaan van het uitgangspunt dat contact met ouders belangrijk is voor de ontwikkeling van het kind (Nederlands jeugdinstituut, 2023). In veel gevallen klopt dat, maar als er geen veiligheid is, kan dit uitgangspunt juist een risico vormen. Kinderen blijven vaak loyaal aan hun ouders, ook wanneer de thuissituatie problematisch of onveilig is. Door de loyaliteit geven kinderen niet altijd duidelijk aan dat er wat speelt (Van der Kolk, 2014). Deze loyaliteit is een extra reden waarom professionals voorzichtig moeten zijn bij het beoordelen van huisbezoeken.

Tijdens gesprekken op mijn stage merk ik dat collega's het soms lastig vinden om hun zorgen uit te spreken. Een collega gaf aan dat ze de band tussen het meisje en haar ouders niet wil verstoren. Een ander vertelde dat het belangrijk is om aan de relatie te werken, maar dat ze tegelijkertijd merkt dat het meisje veel spanning ervaart door de bezoeken.

KLEINE SIGNALEN, GROOT BELANG

Het lastige aan dit vraagstuk is dat onveiligheid niet altijd direct zichtbaar is. Vaak gaat het om kleine signalen, zoals dat een kind anders reageert of angstiger is. Ook een prikkelbare of teruggetrokken houding kan al een teken zijn. Dit maakt het herkennen van onveiligheid ingewikkeld, maar niet minder belangrijk. Volgens de beroepscode van sociaal werkers moet je juist in zulke situaties opkomen voor kwetsbare kinderen en risico's signaleren, ook als er nog geen hard bewijs is. Als je twijfelt over de veiligheid van een kind, mag dat niet genegeerd worden: het is een duidelijk signaal dat er actie moeten worden ondernomen (BPSW, 2021).

Tijdens mijn stage probeer ik te letten op de kleine signalen: lichaamshouding, spanning of teruggetrokken gedrag. Deze signalen vertellen vaak meer dan we denken. Ik merk dat dit mijn betrokkenheid bij de kinderen vergroot en dat ik me meer verantwoordelijk voel voor hun veiligheid.

Ik vind dat het welzijn van het kind altijd voorop moet staan, zeker als er ook maar een vermoeden is dat het thuis onveilig is. Veiligheid mag nooit ter discussie staan. Als een kind, zoals het meisje op mijn groep, na ieder huisbezoek van slag is, is dat al een duidelijk teken dat haar thuissituatie niet veilig is. Zelfs zonder dat er grote incidenten plaatsvinden, laat haar gedrag zien dat ze thuis te veel spanning ervaart.

GEVOLGEN VAN STRESS VOOR KINDEREN

Wanneer het contact met ouders spanning of stress oplevert, kan dit schadelijk zijn voor de ontwikkeling van het kind. Onderzoek laat zien dat kinderen die vaak stress ervaren problemen kunnen krijgen op het gebied van leren, emoties en relaties. Bovendien is herstel moeilijk wanneer ze telkens terugkeren naar een omgeving die stress veroorzaakt (Van der Kolk, 2014).

Uit mijn ervaring op de woonlocatie merk ik dat kinderen daar juist tot rust kunnen komen, nieuwe dingen leren en zich veilig voelen. Maar wanneer ze steeds terugkeren naar een thuissituatie die spanning veroorzaakt, raakt hun balans verstoord en wordt hun ontwikkeling belemmerd.

DE ROL VAN SOCIAAL WERKERS

Sociaal werkers hebben de verantwoordelijkheid om kwetsbare kinderen te beschermen, goed in te schatten waar risico's liggen en te zorgen dat zij zich goed kunnen ontwikkelen (BPSW, 2021). Dit betekent soms dat we keuzes moeten maken die niet overeenkomen met de wensen van ouders of het beleid. Het kind staat namelijk altijd op nummer één.

Het tijdelijk of volledig stoppen van huisbezoeken kan nodig zijn om het kind meer rust en stabiliteit te bieden en verdere schade te voorkomen. Mijn ervaring laat zien dat veiligheid vooropstellen essentieel is. Het meisje voelt zich thuis niet veilig en kan pas op de woonlocatie echt bijkomen, wat laat zien hoe belangrijk tijdig signaleren en ingrijpen is.

HET KIND OP NUMMER ÉÉN

Daarom neem ik een duidelijk standpunt in: Kinderen die in een woonlocatie verblijven vanwege problemen thuis, mogen niet terug naar huis als er signalen zijn dat het daar onveilig is. Dat betekent niet dat contact met de ouders helemaal moet stoppen. Het contact kan blijven, bijvoorbeeld doordat ouders op de woonlocatie mogen komen of dat contact onder toezicht plaatsvindt. De verantwoordelijkheid van sociaal werkers ligt bij het welzijn van het kind. Wie echt in het belang van het kind handelt, kiest voor de veiligheid van het kind.

Carlijn Seppenwoolde is een 2^e jaars Social Work student aan Hogeschool Saxion en werkzaam als stagiaire bij de Twentse zorgcentra.

LITERATUURLIJST

- Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk. (2021). Beroepsstandaard sociaal werk. Geraadpleegd op 8 december, 2025, van <https://www.bpsw.nl>
- Nederlands Jeugdinstituut. (2023). Veiligheid en ontwikkeling van kinderen in de jeugdzorg. Geraadpleegd op 4 december, 2025, van <https://www.nji.nl>
- Trimbos-instituut. (2022). Kwetsbaarheid bij jongeren met een licht verstandelijke beperking. Geraadpleegd op 20 november, 2025, van <https://www.trimbos.nl>
- Van der Kolk, B. A. (2014). The body keeps the score: Brain, mind and body in the healing of trauma. Viking.

Wat er écht speelt in de jeugdzorg

Isabelle Pil, december 2025

Noah (fictieve naam) is uit zijn riem geglipt. Schreeuwend en wild om zich heen slaand rent hij ervandoor, terwijl mijn collega's achter hem aanstormen. En ik? Ik sta daar, mijn tweede stagedag, met drie jongens van groep 'Kever' aan mijn hand. Hier ben ik nog niet klaar voor.

Er zijn vaak negatieve beelden over jeugdhulpverlening, kijk naar het jeugdzorgschandaal (Socialistische Partij, 2024) of het nieuws over de falende pleegzorgorganisaties (Nationale Zorggids, 2025). Positieve artikelen over de jeugdzorg zijn zeldzaam, maar wanneer er ook maar één ding goed mis gaat, staan de kranten er vol mee. Buitenstaanders maken deze situaties niet van dichtbij mee, dus wanneer er gevraagd wordt om een betere oplossing, is het logisch dat het stil blijft.

Ik ben ervan overtuigd dat de hulpverleners die dit soort handelingen moeten verrichten om een kind onder controle te houden dit ook niet voor hun lol doen. Hoe zullen zij zich voelen wanneer zij een kind met al hun kracht terug in zijn riem klikken? Terwijl verderop andere jongens staan die ook hun aandacht verdienen? Er is simpelweg nog geen manier om dit soort situaties op een andere manier op te lossen. Om ervoor te zorgen dat niet alleen de mensen die in de jeugdzorg werken deze situatie begrijpen, maar ook iedereen daaromheen, moet de jeugdzorg transparanter zijn over wat er écht gebeurt.

VAN GESLOTEN DEUREN NAAR OPENHEID

Voordat ik uitleg waarom de jeugdzorg transparanter moet worden, wil ik eerst graag nog wat vertellen over de jeugdzorg zelf en ontwikkelingen hierin gedurende de afgelopen paar jaren.

Kinderbescherming in Nederland ontwikkelde zich de afgelopen decennia van een gesloten en hiërarchisch systeem naar een domein waarin openheid en verantwoording steeds belangrijker zijn geworden. In de beginjaren werden beslissingen vaak achter gesloten deuren genomen door instanties en professionals, zonder dat ouders of kinderen inzicht hadden in de afwegingen. Dat gebrek aan openheid voedde wantrouwen en gaf gezinnen het gevoel buitengesloten te zijn (Bijlsma & Janssen, 2018).

Vanaf de jaren '80 en '90 kwam er meer aandacht voor kinderrechten en inspraak van gezinnen. Transparantie werd toen gezien als een middel om vertrouwen te herstellen en machtsmisbruik te voorkomen. Toch bleef de praktijk moeizaam: Dossiers waren moeilijk toegankelijk en de

communicatie tussen instanties was vaak versnipperd (Bijlsma & Janssen, 2018).

In de 21e eeuw verschoof de nadruk naar verantwoording en controle. Gemeenten en beleidsmakers wilden cijfers, rapportages en meetbare resultaten. Dat leverde meer zicht op processen op, maar ook een bureaucratische muur die gezinnen op afstand zette. Transparantie werd zo een instrument van beleid, niet van vertrouwen (Bijlsma & Janssen, 2018).

De casus van Brandon laat zien hoe schrijnend het gebrek aan transparantie kan uitpakken. Brandon, een verstandelijk beperkte jongen, werd jarenlang vastgeketend in een instelling. Pas toen zijn situatie via een documentaire naar buiten kwam, ontstond publieke verontwaardiging en politieke actie. Het feit dat omstanders pas door geheime opnames inzicht kregen in zijn omstandigheden, maakt duidelijk hoe gesloten het systeem lange tijd functioneerde (NPO Radio 1, 2024).

Wat dit laat zien, is dat transparantie in de jeugdzorg nooit een vaststaand begrip is geweest. De jeugdzorg ging van besluiten achter gesloten deuren naar een nadruk op openheid en controle. Steeds opnieuw balanceert het systeem tussen bescherming van kinderen en het recht van burgers om te weten wat er gebeurt. Casussen zoals die van Brandon laten zien dat transparantie vandaag de dag onmisbaar is om vertrouwen en veiligheid te waarborgen.

Toch blijft het vertrouwen in de jeugdzorg kwetsbaar. Jongeren en ouders bekijken nieuwe beleidsmaatregelen vaak met argwaan, omdat hun vertrouwen in het systeem zo laag is (Van der Helm, 2022). Juist daarom benadrukt de overheid dat transparantie noodzakelijk is om dit vertrouwen terug te winnen. Het kabinet kondigde in april 2025 een investering van €3 miljard aan, niet alleen om wachttijden te verkorten, maar ook om beter uit te leggen waarom bepaalde keuzes soms nodig zijn. Transparantie wordt zo niet alleen een beleidsdoel, maar een voorwaarde om het vertrouwen van de samenleving te herstellen (Rijksoverheid, 2025).

Deze ontwikkelingen maken duidelijk dat transparantie in de jeugdzorg niet alleen historisch gegroeid is, maar juist vandaag de dag cruciaal is – en precies daar begint mijn argumentatie.

DE KRACHT VAN TRANSPARANTIE IN MOEILIJKE KEUZES

Transparantie binnen de jeugdzorg is essentieel om buitenstaanders mee te nemen in wat er écht gebeurt. Als mensen begrijpen waarom ingrijpende handelingen, zoals fixatie, soms nodig zijn, oordelen ze minder snel. Toch blijft er weerstand: Sommige mensen reageren negatief, zelfs als je het uitlegt, omdat ze de situatie niet zelf meemaken en het heftig blijft klinken. Wanneer organisaties wél openheid geven, worden ze vaak juist afgebrand. Dat maakt transparantie ingewikkeld: meer openheid vraagt ook om meer coulance en bereidheid van de samenleving om moeilijke keuzes in hun context te zien. Anders blijft het risico bestaan dat hulpverleners terughoudend worden in hun communicatie, terwijl juist openheid de sleutel is tot vertrouwen.

Maar juist daarom is openheid zo belangrijk. Zonder uitleg is er geen kans om te begrijpen wat er gebeurt. En begrijpen wat er gebeurt, betekent niet automatisch dat je er ook begrip voor hebt. Het geeft wel de mogelijkheid om een oordeel te vormen op basis van feiten in plaats van aannames. En als we willen dat de samenleving meedenkt in plaats van veroordeelt, moeten we ergens beginnen.

Fysieke interventies zoals fixatie zijn nooit een makkelijke keuze. Hulpverleners doen dit niet zomaar – het is vaak de enige manier om de veiligheid van een kind én zijn omgeving te waarborgen. Dat merkte ik zelf toen Noah in paniek uit zijn riem schoot en daarmee zichzelf én de groep in gevaar bracht. Voor buitenstaanders klinkt het hard dat hij weer vastgeklemd moest worden, maar in dat moment was het de enige manier om de veiligheid te bewaren. Fixatie is ingrijpend, maar soms onvermijdelijk – een professionele afweging, geen gemakzucht.

Toch zijn er mensen die vinden dat fixatie onder geen enkele omstandigheid mag. Ze zien het als een vorm van geweld, punt. Juist daarom is transparantie zo belangrijk. Door goed uit te leggen waarom zo'n ingreep soms nodig is, en hoe zorgvuldig die beslissing wordt genomen, kunnen we laten zien dat het hier gaat om professionele afwegingen – niet om willekeur of gemak. En misschien kunnen we daarmee ook het harde oordeel van buitenstaanders iets verzachten. Ik vind dat het te kort door de bocht is om fixatie altijd als geweld te bestempelen. Natuurlijk is het ingrijpend, maar soms is het de enige manier om veiligheid te waarborgen. Wat is in zo'n situatie een ander alternatief?

Tegelijk zijn er ook andere vormen van vrijheidsbeperking die minder zichtbaar maar voor kinderen wel degelijk ingrijpend zijn. Denk aan een telefoon die tijdelijk wordt afgepakt, speelgoed dat wordt weggenomen of een kind dat niet mee mag lopen tijdens een wandeling. Voor buitenstaanders lijken zulke maatregelen klein, maar voor kinderen kunnen ze voelen als straf of buitensluiting. Vaak

zijn zulke keuzes nodig om escalatie te voorkomen en rust te bewaren.

Juist daarom is openheid essentieel: Zonder uitleg blijft er afstand, met uitleg ontstaat er vertrouwen. Als ouders en samenleving begrijpen waarom zulke ingrepen nodig zijn, zien zij dat het niet gaat om willekeur, maar om zorgvuldige afwegingen in het belang van het kind én de groep.

Dit merkte ik zelf tijdens mijn stage. Een moeder was ontevreden omdat haar zoon, die prima kan lopen, tijdens wandelingen in een rolstoel werd gezet. Nadat we uitlegden dat hij anders op de grond ging liggen en niet meer vooruit te krijgen was, nodigden we haar uit om een keer mee te lopen tijdens een wandeling. Na een wandeling van drie uur, waarin we nauwelijks vijfhonderd meter vooruitkwamen, werd voor haar pijnlijk duidelijk waarom deze keuze nodig was. Juist door haar mee te nemen in de praktijk ontstond begrip.

Dat gebrek aan begrip zie je ook terug in ervaringsverhalen van ouders. Zo beschrijft een moeder hoe haar kinderen plotseling uit huis werden geplaatst zonder dat zij inzage kreeg in de onderbouwing van die beslissing. Het ontbreken van duidelijke uitleg en bewijs leidde tot wantrouwen en machteloosheid. In een ander verhaal vertelt een ouder dat signalen van misbruik in een pleeggezin genegeerd werden, waardoor kinderen opnieuw slachtoffer werden (Jeugdzorgklachten, z.d.). Beide situaties laten zien dat het gebrek aan transparantie niet alleen tot frustratie leidt, maar ook tot schrijnende gevolgen. Als beslissingen en signalen openlijk gedeeld en besproken waren, hadden ouders meer vertrouwen gehad en was de kans op herhaling van fouten kleiner geweest.

Deze verhalen zijn afkomstig uit online klachtenfora en zijn niet altijd goed onderbouwd of geverifieerd. Juist dat maakt ze relevant: Ze laten zien welke ervaringen en gevoelens rondgaan onder ouders en hoe snel wantrouwen kan ontstaan wanneer transparantie ontbreekt. Het feit dat deze bronnen soms weinig bewijs bevatten, maakt mijn punt duidelijk. Openheid is noodzakelijk. Zonder duidelijke uitleg vullen mensen zelf de gaten in met vermoedens en verhalen. Dit bevordert het vertrouwen juist niet.

Veel mensen weten niet wat er dagelijks in de jeugdzorg gebeurt. Pas als het misgaat, komen er reacties. Jeugdhulpaanbieders kunnen dat gat dichten door open te communiceren over moeilijke keuzes, zoals fixatie, maar ook over andere ingrepen die voor buitenstaanders lastig te begrijpen zijn. Dat vergroot het vertrouwen en voorkomt snelle veroordelingen. Natuurlijk kun je zeggen: Begeleiders hebben al een torenhoge werkdruk, moeten ze dit er ook nog bij doen? Maar voorlichting hoeft niet altijd van hen te komen. Ervaringsverhalen, online informatie of korte video's kunnen ook bijdragen aan meer begrip, zonder extra druk op het team.

Dit sluit ook aan bij de kern van sociaal werk. Sociaal werk wordt namelijk omschreven als het bevorderen van welzijn en het ondersteunen van mensen in kwetsbare posities, met nadruk op solidariteit en collectieve verantwoordelijkheid (Bijlsma & Janssen, 2018). Juist vanuit die opdracht is transparantie onmisbaar. Alleen door open te zijn over moeilijke keuzes kan de samenleving begrijpen wat er speelt en verantwoordelijkheid delen. Het vraagt om moed van organisaties om die openheid te geven, en om bereidheid van de samenleving om die keuzes in hun context te zien. Dat is de weg naar vertrouwen.

VOOR KINDEREN, HULPVERLENERS ÉN SAMENLEVING

Samenvattend: De jeugdzorg staat voor ingewikkelde keuzes, zoals het toepassen van fixatie, die vaak onzichtbaar blijven voor de buitenwereld. Juist daarom is transparantie essentieel. We hebben gezien dat openheid leidt tot beter begrijpen wat er speelt, dat het vertrouwen vergroot en dat het helpt om ongenueanceerde oordelen te voorkomen. Jeugdhulpaanbieders kunnen hierin een brug vormen, en voorlichting hoeft niet altijd op de schouders van hulpverleners

te rusten. Want als we willen dat de samenleving meedenkt in plaats van veroordeelt, moeten we laten zien wat er werkelijk speelt.

Daarom pleit ik voor meer transparantie in de jeugdzorg. Niet als luxe, maar als noodzaak. Eén van de kernwaarden van het sociaal werk is collectieve verantwoordelijkheid: het idee dat we samen verantwoordelijk zijn voor het welzijn van anderen. Die verantwoordelijkheid begint bij weten wat er speelt. Zonder openheid is er geen gedeeld begrip – en dus ook geen gedeelde zorg.

Transparantie vraagt om moed en actie. Het is tijd dat we laten zien wat er werkelijk speelt. Natuurlijk moet dit altijd in balans zijn met het recht op privacy en bescherming van persoonlijke informatie. Maar juist door zorgvuldig te delen wat er speelt, zonder vertrouwelijke details prijs te geven, kan de samenleving begrijpen waarom bepaalde keuzes worden gemaakt. We hebben als samenleving recht om te weten wat er werkelijk speelt, zolang dit gebeurt met respect voor de privacy van kinderen en gezinnen.

De jeugdzorg moet transparanter worden, voor de kinderen, de hulpverleners, voor ons allemaal.

Isabelle Pil is een 2^e jaars Social Work student aan Hogeschool Saxion en werkzaam als stagiaire bij de Klimop in Enschede.

LITERATUURLIJST

- Bijlsma, J., & Janssen, H. (2018). Sociaal werk in Nederland: Vijfhonderd jaar verheffen en verbinden (4de editie). Coutinho. Geraadpleegd op 9 december 2025.
- Jeugdzorgklachten. (z.d.). *Verhalen*. Geraadpleegd op 11 december 2025, van <https://jeugdzorgklachten.forumactie.com/>.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2025, 7 mei). *Miljarden extra voor jeugdzorg*. Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 11 december 2025, van <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2025/04/18/miljarden-extra-voor-jeugdzorg>.
- Nationale Zorggids. (2025, 5 maart). Frustratie en verontwaardiging in Kamer over falende pleegzorgorganisaties. Geraadpleegd op 11 december 2025, van <https://www.nationalezorggids.nl/jeugdzorg/frustratie-en-verontwaardiging-in-kamer-over-falende-pleegzorgorganisaties/>.
- NPO Radio 1. (2024, 18 januari). Hoe gaat het nu met vastgeketende Brandon? Geraadpleegd op 11 december 2025, van <https://www.nporadio1.nl/nieuws/binnenland/9af01c72-1a3c-4da5-88ec-fb7c1d44b92d/hoe-gaat-het-nu-met-vastgeketende-brandon>.
- Socialistische Partij. (2024, 13 juni). Tweede Kamer wil excuses van kabinet voor jeugdzorgschandaal. SP.nl. Geraadpleegd op 11 december 2025, van <https://www.sp.nl/nieuws/tweede-kamer-wil-excuses-van-kabinet-voor-jeugdzorgschandaal>.
- Van der Helm, P. (2022, 7 november). Jeugdzorg: een systeem dat wantrouwen oproept. Sociale Vraagstukken. Geraadpleegd op 11 december 2025, van <https://www.socialevraagstukken.nl/jeugdzorg-een-systeem-dat-wantrouwen-oproept/>

Wij zijn geen noodverband voor jullie personeelstekort

Anoniem, december 2025

‘Als je hier stage komt lopen, dan zullen we je onder andere ook inzetten in de klassen’, was één van de eerste dingen die ik te horen kreeg op mijn eerste dag. Inzetten in klassen? Misschien als een leerling moeite heeft in de les, dat hij er even uit moet en met iemand moet praten, even een rondje door het gebouw lopen, een frisse neus halen... Maar voordat je het weet, sta je een dictee te geven en ben je een leerling aan het helpen, die zijn Nederlands werkboek te lastig vindt. Social Worker? Of onderwijsassistent? De receptioniste is drie weken ziek, O, laat de stagiair maar op haar stoel zitten. Wordt werk te snel doorgeschoven naar stagiaires, terwijl dat niks met hun opleiding te maken heeft? Lopen werkgevers te erg aan stagiaires te trekken? Ik zeg: ja. Dit moet stoppen.

Toen ik werd aangenomen op mijn stageplek was ik super blij. Deze blijdschap voelde ik nog tijdens mijn eerste dag, al vielen mij toen al wat dingen op. Zo werd ik gebeld om half negen precies. Niet door mijn stagebegeleider, nee, door degene die mij had aangenomen; Zij vroeg me, of ik ook echt aanwezig was. Achteraf was dit de eerste rode vlag die ik had moeten zien. Uiteraard was ik aanwezig en was mijn stagebegeleider gewoon bij mij in de ruimte. Haar controle bleef jammer genoeg niet beperkt tot één keer. De volgende keer was het: “Je mag geen mannenwerk gaan doen” en die opmerking heb ik daarna vaker gehoord. Mannenwerk? Wat houdt dat in? Kan ik niet een keer met een doos lopen sjouwen, omdat ik een vrouw ben? Moet een Social Worker dan de hele dag zitten en met mensen praten? Blijkbaar. Maar als ik dan met een leerling in gesprek ben – zoals een Social Worker hoort te doen – dan wordt dat weer bestempeld als “niksen”. Voor ik het wist, zette ze mij ineens in een klaslokaal om onderwijsassistent te spelen. Alsof dat een passende plek is voor een jonge vrouw zoals ik: Niks zwaars tillen en een zorgpositie innemen.

GOEDKOPE WERKNEMER?

Ik word duidelijk niet serieus genomen. Wij, stagiaires, worden niet serieus genomen, want het overkomt niet alleen mij. Je hoort deze verhalen ook van andere stagiaires en in de media: Stagiaires krijgen allerlei willekeurige taken toegeschoven. Zo bleken er binnen mijn klas al grote verschillen te zijn. Van één medestudent kreeg ik te horen dat zij eigenlijk alleen koffie mag zetten, terwijl de andere student al cliënten voor zijn rekening moet nemen. Dit raakt niet alleen studenten binnen het Saxion. Uit onderzoek van vakbond FNV blijkt dat vier op de tien ondervraagde stagiaires te veel verantwoordelijkheden krijgen op stage. Eerstejaars studenten worden voor de klas gezet en

stagiaires in de zorg moeten handelingen verrichten die ze eigenlijk nog niet mogen doen. Meer dan de helft van de stagiaires geeft aan het gevoel te hebben dat zij worden gebruikt als goedkope werknemer (FNV Young & United, 2024). Ook zeggen studenten dat zij vaak moeten overwerken, of structureel lange dagen moeten maken.

Daarnaast kunnen ook de stagebegeleiders een hinderende factor zijn. Het personeelstekort zorgt voor een hoge werkdruk, waardoor stagebegeleiders vaak uitvallen of zelfs weggaan. Daarnaast vertellen studenten dat hun stagebegeleiders te veel van hen vragen, onrealistische deadlines hebben, geen constructieve feedback geven of zelfs snauwend reageren (Hesselink, 2023a). Gelukkig is mijn stagebegeleider geen hinderende factor. Integendeel, want hij stapt vaak voor mij naar de werkgevers en biedt alle hulp die hij kan bieden. Maar soms ligt het niet in zijn macht om de opdrachten vanuit de directie – zodat ik maar niet zit te “niksen”, zoals Social Workers doen – tegen te houden. Mijn stagebegeleider en zijn collega krijgen ook regelmatig snauwende directieleden op hun dak, omdat “die stomme stagiaires alleen maar met leerlingen zitten te praten”. Waarom kies je iemand als stagebegeleider, om hem daarna al het werk uit handen te nemen en niet naar hem te luisteren? De directie doet alsof de stagebegeleiders hun werk niet goed doen. Ze zien ons zogenaamd niksen en geven ons daarmee het gevoel dat we professionele koffiedrinkers zijn. Ze gaan voorbij aan het feit dat we komen voor een stage Social Work en niet voor een stage als onderwijsassistent. Voor we het wisten, werden we weer een lokaal ingeduwde om woordjes voor te lezen aan NT2-leerlingen. We snappen best dat daar behoefte aan is, want de tekorten in het onderwijs zijn groot, maar daar zijn wij niet voor. Het is jammer dat er niet wat professioneler en voorzichtiger met de stagiaires wordt omgegaan. Waardeer wat we komen doen – het onderwijspersoneel ondersteunen door de

probleemgevallen op te vangen en verder te helpen – zodat de docenten zich kunnen richten op wat zij het beste kunnen: lesgeven. Natuurlijk is er een personeelstekort, maar niet iedereen kan even een docent vervangen, ook een stagiair Social Work niet.

ONVEILIGE SITUATIE

Het is sowieso niet verstandig om stagiaires werkzaamheden op te dringen die niet bij ze passen, of waar ze niet klaar voor zijn. Het opdoen van te veel nare ervaringen tijdens de stage, kan grote gevolgen hebben. Uit een onderzoek van Universiteit Utrecht blijkt namelijk dat ruim een derde van de studenten hun vervelende of onveilige situatie niet durft te melden. Ze vinden het melden van problemen in eerste instantie niet nodig, omdat ze denken dat de universiteit toch niks kan doen, of ze zijn bang voor negatieve consequenties (Hesselink, 2023b). Door het niet te melden blijven de studenten zitten met hun klachten en die kunnen uiteindelijk invloed hebben op hun gezondheid, zowel mentaal als fysiek. Ook kan het leiden tot het ontlopen van de stageplek, wat uiteindelijk weer tot gevolg heeft dat de student het risico loopt om zijn diploma niet te behalen. Universiteit Utrecht vertelde ook het verhaal van een student die wél aan de bel heeft getrokken, wat leidde tot het vroegtijdig beëindigen van de stage (Hesselink, 2023b). Beide situaties leidden tot hetzelfde resultaat: geen stageplek en vertraging van de studie.

Stagiaires verdienen juist een passende begeleiding, ruimte en tijd om hun toekomstige beroep te leren kennen. In de Beroepscode voor professionals in sociaal werk staat overigens dat Social Workers zich

professioneel moeten kunnen ontwikkelen. Organisaties zijn hierin verantwoordelijk voor een leerzame, maar ook veilige omgeving. Een stagiair inzetten als onderwijsassistent, of goedkope arbeidskracht, past niet binnen deze kaders (BPSW, 2021). We hebben stagiairs juist heel hard nodig, want zij zijn de toekomst; de volgende generatie werknemers die het werkveld moeten bezetten. Als het bij de stage al misgaat, kan dat betekenen dat de student zijn liefde voor het beroep compleet kwijtraakt. Een negatieve stage-ervaring vermindert uiteindelijk de kans op het vinden van nieuwe werknemers, waardoor de werkdruk voor bestaande werknemers alleen maar groter zal worden. Is dit wat wij willen? Dat lijkt me niet.

Stagiaires zijn geen goedkope arbeiders die in elk willekeurig gat binnen de organisatie kunnen springen. Toch gebeurt dit nog te veel, ook binnen Social Work. Dit heeft negatieve gevolgen voor de toekomst van de student; De eerste kennismaking met het vak is meteen negatief. Stage-aanbieders hebben de verantwoordelijkheid om hun stagiaires serieus te nemen, te luisteren naar hun behoeften en ze te begeleiden in hun professionele groei. Wanneer stagiaires gebruikt worden om een personeelstekort op te vullen, verliezen we uit het oog waar een stage voor is bedoeld: Kennismaken met het werkveld, ontwikkeling en vooral leren. Dit gaat niet als zij niet-passende taken krijgen of uitgeoeterd worden als zij een foutje maken. We moeten stagiaires zien als beginnende professionals, niet als goedkope arbeidskrachten. We hebben jonge mensen nodig met goede, vernieuwende ideeën. Mensen die buiten de kaders kunnen denken. Die mensen hebben we hard nodig, dus laten we als maatschappij goed voor onze stagiaires zorgen.

Vanwege de gevoeligheid van het onderwerp wil de auteur anoniem blijven.

LITERATUURLIJST

- Beroepsvereniging voor professionals in sociaal werk. (2021). Beroepscode voor professionals in sociaal werk. Opgehaald van www.bpsw.nl: <https://www.bpsw.nl/app/data/uploads/2021/10/BPSW-Beroepscode-2021.pdf>
- FNV Young & United. (2024). Stagiair te vaak misbruikt als goedkope arbeidskracht. Opgehaald van www.fnv.nl: <https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/algemeen-nieuws/2024/06/stagiair-te-vaak-misbruikt-als-goedkope-arbeidskra>
- Hesselink, I. (2023b). ‘Er werd in mijn gezicht geschreeuwd’. Opgehaald van www.dub.uu.nl: <https://dub.uu.nl/nl/achtergrond/er-werd-mijn-gezicht-geschreeuwd>
- Hesselink, I. (2023a). Stagiair voelt zich vaak een goedkope arbeidskracht. Opgehaald van www.dub.uu.nl: <https://dub.uu.nl/nl/achtergrond/stagiair-voelt-zich-vaak-een-goedkope-arbeidskracht>

Zorg bloeit als de mens centraal staat

Joyce Arendsen, december 2025

Twee werelden bepalen haar dag, maar zij is één mens met één leven dat ertoe doet.

De Nederlandse zorg is verdeeld over drie grote wetten: De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), de Zorgverzekeringswet (ZVW) en de Wet Langdurige Zorg (WLZ). Elke wet heeft zijn eigen regels, taken en instanties. Daardoor ontstaan er twee aparte ‘werelden’. Het sociaal domein, dat gericht is op mens en ondersteuning in het dagelijks leven en het medisch domein, dat vooral kijkt naar ziekte en behandeling (Sociaal werk Nederland, 2025).

Tijdens mijn stage bij Zorggroep Achterhoek (ZGA) zie ik dit van dichtbij gebeuren. Een oudere mevrouw van 72 jaar heeft ondersteuning nodig op verschillende gebieden: vanwege haar verstandelijke beperking, haar lichamelijke problemen en haar psychische gezondheid. Voor elk van deze hulpvragen zijn andere organisaties betrokken. Voor haar verstandelijke beperking en psychische klachten woont zij bij ons, Zorggroep Achterhoek. Haar lichamelijke verzorging wordt uitgevoerd door Sensire en de wijkverpleging in Doetinchem, die dagelijks bij haar langskomen om te helpen met ADL. Daarnaast zijn er nog meerdere externe professionals betrokken, zoals de fysiotherapeut, ergotherapeut, een GGZ-agoog, de psychiater en behandelaars van GG-net.

In deze casus wil mevrouw op het moment geen hulp aanvaarden. Door de hoeveelheid aan ondersteuning vanuit verschillende organisaties raakt zij het overzicht kwijt en probeert zij alles zelfstandig, zonder ondersteuning, te doen. Doordat het sociaal en medisch domein onvoldoende op elkaar zijn afgestemd, valt zij tussen deze twee werelden in en krijgt zij niet de samenhangende zorg die nodig is. Dit is niet alleen onwenselijk voor ons als sociaal pedagogische begeleiders maar vormt ook een risico voor haar gezondheid.

PROBLEMEN IN DE HUIDIGE ZORG

Hulpverleners willen graag samenwerken, maar dat lukt niet goed door alle wetten en afspraken. Iedere organisatie werkt vanuit haar eigen financiering, eigen verantwoordelijkheden en eigen juridische kaders. Wat voor een organisatie vanzelfsprekend is, kan voor de ander begrensd zijn door regels vanuit de WMO, WLZ of de ZVW. Zoals duidelijk zichtbaar is in de casus op mijn stage, ontstaat er hierdoor geen gezamenlijke zorg, maar zorg die uit elkaar valt.

En de vraag is: Hoelang blijven we accepteren dat wetten, regels en financiering zwaarder wegen dan de echte behoeften van de mensen die zorg nodig hebben, zoals in deze casus waarin zij dagelijks afhankelijk is van juist die samenhangende zorg?

SAMENWERKING MAAKT ÉCHT VERSCHIL

Sociaal Werk Nederland (2025) benadrukt dat de verschillen tussen sociaal en medisch domein vaak samenwerking niet toelaten. Door verschillende regels, financiering en organisaties lukt het niet altijd om de zorg op elkaar af te stemmen. Voor mensen met meerdere hulpvragen zoals in deze casus kunnen deze verschillende ‘werelden’ problemen geven.

Als sociaal werker ervaar ik in de praktijk dat een goede samenwerking ervoor kan zorgen dat mensen zelfstandiger en stabielere kunnen leven. Het is daarom belangrijk dat wet- en regelgeving, financiering en organisaties samenwerken, zodat sociaal en medisch domein samen een goed plan kunnen opstellen voor mensen die deze zorg echt nodig hebben of hier afhankelijk van zijn (Sociaal Werk Nederland, 2025)

INTEGRALE, MENSGERICHTE ZORG IS NODIG

Mensen met meerdere zorgvragen hebben dus behoefte aan een aanpak waarbij het sociaal en medisch domein samenwerken. Zo kan de zorg beter gaan aansluiten in het dagelijks leven, haar sociale problematiek, psychische klachten en lichamelijke gezondheid in deze casus. Het Sociaal Werk Nederland (2025) constateert dat juist het gebrek aan samenwerking tussen deze domeinen problemen veroorzaakt. Een integrale aanpak zal mensen helpen stabielere te leven.

Persoonlijk sta ik als sociaal werker voor participatie, waardigheid en betrokkenheid van kwetsbare mensen, dit staat ook beschreven in de Beroepscode voor sociaal werk (z.d.).

WET- EN REGELGEVING MAAKT SAMENWERKING LASTIG

Sommige professionals vinden dat de huidige wetten zoals WMO, WLZ en de ZVW het moeilijk maken voor hulpverleners om goed samen te werken. Doordat het om zorg op meerdere vlakken

gaat, kunnen deze zorgvragen elkaar overlappen. Hierdoor weet niet iedereen wie er verantwoordelijk is, zorg moet leveren of wie de zorg moet financieren. Dit kan leiden tot misverstanden tussen de organisaties.

WLZ-beleidsregels 2026 schrijft dat een indicatie voor langdurige zorg alleen wordt gegeven als iemand een blijvende zorgbehoefte heeft, intensief toezicht nodig heeft of problemen met regie over het eigen leven (CIZ, 2025). Voor mensen met meerdere hulpvragen betekent dit dat organisaties vaak apart moeten kijken naar elk domein. Hierdoor wordt het lastig om één zorgplan te maken met alle behoeften van de cliënt.

In deze casus signaleer ik dat verschillende organisaties de zorg naar elkaar doorschuiven. Zorggroep Achterhoek richt zich op het ondersteunen van mensen met complexe problemen en het bevorderen van hun zelfredzaamheid (Zorggroep Achterhoek, z.d.). Organisaties uit het medisch domein, zoals thuiszorg, gaan ervan uit dat zij juist intensieve zorg moeten bieden aan kwetsbare mensen (Markenheem, z.d.). Deze uiteenlopende visies zorgen voor onduidelijkheid bij alle betrokken in deze casus.

FLEXIBILITEIT IN WETGEVING BIEDT MOGELIJKHEDEN

De beleidsregels WLZ 2026 laten zien dat de wet al wel mogelijkheden biedt om complexe zorgvragen passend te regelen. Voor mensen met meerdere of zware zorgbehoeften bestaan speciale categorieën en kunnen indicaties, indien nodig, met terugwerkende kracht worden toegekend (CIZ, 2025). Dit betekent dat het niet de wet is die

samenwerking tussen sociaal en medisch domein belemmert, maar dat het vooral gaat om hoe organisaties en hulpverleners in omgang zijn met deze regels.

Daarnaast benadrukt Sociaal Werk Nederland (2025) dat het sociaal en medisch domein beter kan samenwerken als informatie gedeeld wordt via geïntegreerde dossiers en als financiering flexibel wordt ingezet. Zo kunnen professionals domeinoverstijgende zorg bieden en plannen maken waarbij de behoeften van de cliënt centraal staan.

SLOTWOORD

In deze casus is een persoon omschreven met een leven dat ertoe doet en daarom verdient zij de zorg die bij haar past! De focus in de zorg moet verschoven worden, minder nadruk op wetten en regels en meer op de mens zelf en haar dagelijkse werkelijkheid. Alleen op die manier kan zorg werkelijk doen waar ze voor bedoeld is: Het leven van de mensen ondersteunen, beschermen en verrijken.

Wanneer professionals uit zowel het sociaal als het medisch domein effectief zullen gaan samenwerken, ontstaat er een samenhang die niet alleen het welzijn van de mensen vergroot, maar ook de werkdruk van hulpverleners verlaagt.

Voor deze casus is dit hoognodig van belang, zodat deze mevrouw niet tussen wal en schip blijft en de ondersteuning krijgt die aansluit bij haar behoeften.

Als de mens echt centraal staat en domeinen écht samenwerken, kan zorg eindelijk bloeien zoals het bedoeld is!

Joyce Arendsen is een 2e jaars Social Work student aan Hogeschool Saxion en werkzaam als stagiair bij Zorggroep Achterhoek..

LITERATUURLIJST

- Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW), (2021) *Beroepscode voor professionals in sociaal werk*. Geraadpleegd op 9 december 2025, van, <https://www.bpsw.nl/app/data/uploads/BPSW-Beroepscode-2021.pdf>
- Centrum indicatiestelling Zorg (CIZ). (2025). *Beleidsregels indicatiestelling WLZ 2026*. Geraadpleegd op 9 december 2025, van https://www.ciz.nl/sites/default/files/2025-12/beleidsregels_indicatiestelling_wlz_2026.pdf
- Markenheem. (z.d.). *Visie op zorg*. Geraadpleegd op 11 december 2025, van <https://markenheem.nl/visie-op-zorg/>
- Publieke waarden. (z.d.). Van uitsluiting naar inclusie. Geraadpleegd op 9 december 2025, van, https://publiekewaarden.nl/artikelen/van-uitsluiting-naar-inclusie?utm_source
- Sociaal Werk Nederland. (2025). Eindrapportage verkenning samenwerking sociaal en medische domein. Geraadpleegd op 9 december 2025, van, https://sociaalwerknederland.nl/wpcontent/uploads/2025/01/Eindrapportage_verkenning_samenwerking_sociaal_en_medisch_domein.pdf

- Zorggroep Achterhoek. (z.d.). *Groenendaal*. Geraadpleegd op 11 december 2025, van <https://www.zorggroepachterhoek.nl/locaties/groenendaal>

Hoe weet je wat goed of fout is als je niet in God gelooft?

Iris Muntel, december 2025

“Hoe weet je wat goed en fout is als je niet in God gelooft, juffrouw?”

Dit is een vraag die ik kreeg tijdens mijn stage. Dan zou je jezelf misschien afvragen waar ik stageloopt? Een kerk, een moskee of misschien in een dorpje in de Biblebelt? Nee, een middelbare school in Enschede en ik stond met een bek vol tanden. Terwijl een jongetje van 13 jaar oud mijn gehele atheïstische identiteit in een vraagteken veranderde, dacht ik na over hoever wij eigenlijk van elkaar af liggen.

Mijn antwoord was "hoe ethisch is het als je een God nodig hebt om te bepalen wat goed of fout is en dat niet zelf kan aanvoelen?". Als jongetje dat in een christelijk gezin is opgevoed, altijd naar christelijke scholen is geweest en amper in aanraking is gekomen met andere geloven of het ontbreken daarvan, was hij een beetje geschokt door dit antwoord. En terecht, vanuit zijn perspectief.

Ondanks dat wij elkaar niet begrijpen hebben wij wel wederzijds respect naar elkaar en naar hoe de ander denkt. Toch merk je verschil. Verschil in denken, verschil in doen, verschil in praten, verschil in kleding, en ga zo maar door. Het is natuurlijk prachtig dat wij in een samenleving als Nederland met al deze verschillende religies en culturen kunnen samenwonen en hier eigenlijk geen verschil in wordt gezien. Maar toch is het blind zijn voor deze verschillen niet altijd goed voor gelijkheid (Felten, Cadat-Lampe & Does, 2022). Er wordt bij ons op stage te weinig rekening gehouden met het plaatsen van stagiaires op de goede scholen om zo het vertrouwen op te bouwen. En zonder relatie geen prestatie!

Iedereen doet alsof “diversiteit” een soort gezelligheidswoord is waar je een regenboogposter bij ophangt en klaar. Maar in het sociaal werk betekent diversiteit vooral: je moet snappen waar iemand vandaan komt, anders loop je finaal langs elkaar heen (Pharos, z.j.). Het vraagstuk is dus niet: “Goh, wat een gek gesprek”, maar: Hoe werk je in hemelsnaam goed samen in een veld waar iedereen een andere bril draagt?

Dit soort situaties zijn niet uitzonderlijk. In het werkveld komen we dagelijks mensen tegen met totaal verschillende normen, waarden en wereldbeelden (Movisie, z.j.). In de opleiding leer je dat cultuur, religie, opvoeding en maatschappelijke posities bepalen hoe iemands referentiekader eruitziet. Maar pas wanneer je er middenin staat, een 13-jarige die je aankijkt

alsof hij net een spook heeft gezien, voel je hoe complex het echt is.

Vaak botsen de verschillende referentiekaders niet, maar ze komen elkaar simpelweg tegen. En dat is de kern van sociale cohesie: Dat je verschillen niet wegpoetst, maar juist gebruikt als uitgangspunt om elkaar beter te begrijpen. Wanneer je verschillen ontkent maak je niemand echt gelijk, je maakt ze eerder onzichtbaar (Felten, Cadat-Lampe & Does, 2022).

Dit raakt aan sociale rechtvaardigheid. Jongeren ondersteunen in het ontwikkelen van een eigen moreel kompas, ongeacht waar ze vandaan komen. Door mijn blik op de wereld te delen en hem tegelijkertijd serieus te nemen, gaf ik hem een mogelijkheid voor het nadenken over moraliteit buiten de religie om.

Volgens de International Federation of Social Workers & International Association of Schools of Social Work (2014) is sociaal werk een op de praktijk gebaseerd beroep en een academische discipline die erkent dat onderling verweven historische, socio-economische, culturele, ruimtelijke, politieke en persoonlijke factoren zowel kansen als belemmeringen kunnen zijn voor het welzijn van de mens en zijn ontwikkeling. Klinkt allemaal heel deftig, maar het betekent eigenlijk gewoon dat je niet wegstapt als het schuurt. Als iemand vanuit een religieus referentiekader praat en jij vanuit een atheïstisch, dan moet je dat verschil niet verstoppen maar bespreekbaar maken. Dát is sociaal werk.

Je ziet dat er simpelweg te weinig aandacht wordt besteed aan het matchen van stagiaires en stageplekken. Een ander mooi voorbeeld hiervan: Mijn collega draagt een hoofddoek en wordt vaak naar de witte, rijkere gezinnen gestuurd voor intakes. Zo’n intake is erg belangrijk want daar krijgen ouders een beeld van wat wij doen. Ik, een wit, blond meisje, word vaak naar gezinnen gestuurd in de achterstandswijken in Enschede, waar mensen met een migratieachtergrond vaak oververtegenwoordigd zijn (Kennisplatform Inclusief Samenleven, z.j.).

Om een goede band te scheppen met de ouders van

de kinderen gaan wij vaak met elkaar mee. Wanneer mensen een persoon zien die er hetzelfde uitziet en overeenkomende referentiekaders hebben, is een vertrouwensband makkelijker op te bouwen. Dit noemt men ook wel het “similar to me” effect (Namely, 2018).

Mijn standpunt in dit vraagstuk zal je waarschijnlijk niet verbazen na het lezen van dit opiniestuk, maar ik vind dat er meer aandacht moet komen voor het erkennen van sociaal-culturele verschillen en dat hier ook op gematched moet

worden in het werkveld. Dan kom ik ook weer terug op het artikel van het Kennisplatform Inclusief Samenleven (z.j.) waarin de schrijver begint met “De paradox: Om onderscheid op kleur op te heffen moet je het eerst maken” waarin de schrijvers uitleggen hoe belangrijk het is om niet kleurenblind te zijn. En om dat te koppelen aan de complexe situaties waar ik wel eens tegenaan loop, haal ik het artikel van Namely (2018) aan, waar de Similar To Me Bias wordt uitgelegd. Pas wanneer we verschillen durven erkennen, kan het sociaal werk uitgroeien tot een beroep dat mensen echt ziet.

Iris Muntel is een 2^e jaars Social Work student aan Hogeschool Saxion en werkzaam als stagiair bij Stichting Onderwijsbegeleiding

LITERATUURLIJST

- Felten, H., Cadat Lampe, M., & Does, S. (2022, 19 januari). *Een ogenschijnlijke tegenstelling: om racisme aan te pakken moet je niet kleurenblind zijn*. Kennisplatform Inclusief Samenleven (KIS). <https://www.kis.nl/artikel/een-ogenschijnlijke-tegenstelling-om-racisme-aan-te-pakken-moet-je-niet-kleurenblind-zijn>
- Kennisplatform Inclusief Samenleven. (z.j.). KIS-wijkmonitor laat grote verschillen in *leefsituatie* zien. Geraadpleegd op 12 december 2025, van <https://www.kis.nl/artikel/kis-wijkmonitor-laet-grote-verschillen-leefsituatie-zien>
- Movisie. (z.j.). Overzicht diversiteitsfactoren voor sociaal professionals. Geraadpleegd op 5 december 2025, van <https://www.movisie.nl/overzicht-diversiteitsfactoren-sociaal-professionals/>
- Namely. (2018, 8 augustus). What is similar-to-me bias? Namely Blog. <https://namely.com/blog/what-is-similar-to-me-bias/>
- Pharos. (z.j.). Cultuursensitief werken: handvatten voor professionals in de zorg en het *sociaal domein*. Geraadpleegd op 3 december 2025, van <https://www.pharos.nl/cul>

Waarom houden autistische vrouwen niet van treinen en dragen ze geen sokken met sandalen?

Sophie Iam, december 2025

De reden waarom je als dertienjarig meisje in wit-blauwe kamer met eenenvijftig Loesje quotes om je heen zit te wachten, is omdat de juffrouw van groep twee jou nooit echt heeft begrepen. Als je een meisje van vijf jaar oud bent, bovengemiddeld presteert op school en genoeg vriendjes en vriendinnetjes hebt, word je bestempeld als 'normale leerling'. De juffrouw van groep twee zou dit meisje niet als 'normale leerling' bestempelen als ze zou weten dat zij degene was die de boekenkast op kleur sorteerde en altijd dezelfde boekjes las. Ze vond het namelijk fijn dat ze wist hoe ze eindigden. Of dat ze op negentienjarige leeftijd nog steeds de Christelijke liedjes uit de Bijbelverhalen die in de pauze werden voorgelezen woord voor woord uit haar hoofd wist. Deze juf wist ook niet dat dit meisje zelf bijna moest huilen als ze haar stem verhief tegen een ander kind. Of dat ze zich nooit écht kon concentreren als er 'stil' gewerkt moest worden, omdat er op de laatste rij iemand met zijn pen aan het tikken was. Ook leerde ze aan het vooral niet te laten merken, als het tikken van de pen haar even te veel werd.

Zo leerde ze nog wel meer dingen. Ze observeerde hoe andere kinderen met elkaar praatten en nam dit van ze over. Ze wist precies wat ze moest doen om zoveel mogelijk vriendjes en vriendinnetjes te maken. Naarmate ze ouder werd wist ze ook hoe ze volwassenen blij moest maken. Ze veranderde van een 'normale leerling', naar een 'hardwerkende' leerling. Als het woord 'hardwerkend' met een groene pen en smileys in haar rapport geschreven stond, betekende dat vaak dat ze iets goed deed. En ze hechtte veel waarde aan die groene pen. 'Hardwerkend' was namelijk 'beter' dan 'normaal'. Ze wist diep van binnen ook wel dat ze 'hardwerkend' was. Dat was misschien het enige waar de juffrouw van groep twee gelijk in had. Wat de juffrouw dan weer niet wist was dat ze vooral hard werkte om ervoor te zorgen dat ze net zo was als de rest. Wat ze zich pas later realiseerde, was dat ze geboren was als een spiegel zonder zilver.

Emoties van anderen, van haarzelf en geluiden van buitenaf hadden geen ruimte om te weerkaatsen, ze gingen dwars door haar heen. Zelf dacht ze alleen dat het volkomen normaal was om al die prikkels door zich heen te laten gaan. Ze wist ook te weinig over zichzelf om die prikkels echt een plekje te kunnen geven. Er kon geen ruimte voor gemaakt worden. Want als iemand zou zien dat ze ergens moeite mee had, zouden alle mooie groene woorden waar 'hardwerkend' stond in rode letters veranderen waar woorden stonden waar ze niet eens aan durfde te denken. Toen er iets te vaak 'hardwerkend' op haar rapport kwam te staan, en de groene pen bijna leeg was van het tekenen van smileys, maakte anderen zich ineens wel zorgen.

Zoveel zorgen dat ze maar eens moest gaan praten met de huisarts over haar 'gevoelens'. Voor iemand

die zoveel verschillende dingen tegelijkertijd kon voelen had ze er weinig uitgedrukt in een gesprek van dertig minuten. Ze probeerde vooral oogcontact te mijden en niet in tranen uit te barsten als de huisarts haar een vraag stelde die anders geformuleerd was dan: 'Wil je toevallig een glaasje water?' Toch bevond ze zich na dit gesprek in de wit-blauwe kamer met eenenvijftig Loesje quotes aan de muur, omdat ze na de schaarse hoeveelheid informatie die in het gesprek met de huisarts aan het licht was gekomen, doorverwezen was naar een psycholoog. Er moest eens gekeken worden naar haar 'perfectionisme' en 'faalangst'. Bij deze psycholoog werd ze niet alleen gediagnostiseerd met 'perfectionisme' en 'faalangst', maar ook met autisme. Autisme? Toen ze dat hoorde moest ze meteen terugdenken aan een jongetje met wie ze in groep twee in de klas had gezeten. Hij had weinig vriendjes, moest vaak huilen, bouwde alleen maar achtbanen van gekleurde blokjes en hij droeg altijd dezelfde Cars sandalen.

Hij was alles wat zij niet probeerde te zijn en toch had hij ook autisme. Hij heeft zich nooit af hoeven vragen waarom hij zich anders voelde dan de rest, waarom het zo voelde dat hij meer zijn best moest doen dan andere kinderen en waarom hij andere kinderen soms niet begreep.

De juffrouw van groep twee had meteen door dat het jongetje met de Cars-sandalen anders was dan de rest. Hij heeft nooit het masker hoeven dragen dat ik me dertien jaar lang had voorgehouden.

Maskers dragen. Het is een concept waar ik, en de rest van de vrouwen in onze maatschappij maar al te goed mee uit de voeten kunnen. Problematiek over onze binnenwereld werd nooit herkend, en daarom ook niet erkend. Vrouwen zijn getraind om

symptomen die niet bij een bepaald label passen weg te stoppen. Jongens die een ongewone obsessie met treinen hebben en prikkels niet goed kunnen verwerken, vallen op. Zij krijgen een naam, een label en een plan van aanpak. Meisjes, die misschien ook dolgraag tien keer per dag Thomas de stoomlocomotief willen kijken krijgen die naam veel later, of soms ook helemaal niet. Dit is niet zo gek, want als je kijkt naar de hedendaagse gezondheidszorg lijkt het wel alsof het vrouwenbrein helemaal niet bestaat.

Om te kunnen begrijpen waarom het mannenbrein als norm wordt aangenomen in onze gezondheidszorg, kijken we naar een artikel van student geneeskunde Sarah de Gruijter (2024). In haar artikel 'Mannenlichaam onterecht nog steeds de norm', laat ze zien dat historisch gezien, gezondheidsproblematiek van mannen als 'belangrijker' werd beschouwd. Toch was het toen al aanwezige superioriteitscomplex van de man niet de enige reden waarom er weinig onderzoek op het vrouwenbrein werd gedaan. De mannelijke dokters zochten er natuurlijk ook een praktische reden achter. Als er tijdens het onderzoek alleen witte mannen tussen de twintig en veertig jaar werden gebruikt, werden de resultaten sneller duidelijk. Dit komt omdat mannen lichamelijk minder van elkaar verschillen in dingen zoals hormonen en lichaamsbouw. Als je op psychisch gebied gedragspatronen probeert te herkennen in het brein, zullen deze in een kleine doelgroep niet zoveel afwijken. Zo zie je maar weer, als je als onderzoeker elke vorm van diversiteit uitsluit, kunnen je resultaten nooit zo complex worden als het emotionele vrouwenbrein.

Het gebrek aan kennis over het vrouwenbrein is niet de enige reden waarom veel psychische stoornissen vaak te laat of niet gediagnostiseerd worden bij vrouwen. Het begint al bij de opvoeding, oftewel het stukje 'nurture'. Volgens gedragsspecialist Anton Horeweg leren kinderen bepaalde eigenschappen aan via een socialisatieproces. Dit socialisatieproces begint al met het speelgoed wat ze aangeboden krijgen. Jongens krijgen vaak autootjes en lego, waardoor hun ruimtelijk inzicht wordt verbeterd. Meisjes krijgen vaak speelgoed zoals poppen, waarbij er beroep wordt gedaan op hun zorgzame en communicatieve vaardigheden. Een vijfjarig meisje met autisme is dus op sociaal gebied hoogstwaarschijnlijk verder ontwikkeld dan een vijfjarig jongetje met autisme, omdat de maatschappij simpelweg andere dingen van hen verwacht. Hierdoor worden veel jonge meisjes met autisme over het hoofd gezien. Want als je sociaal bent kun je haast niet autistisch zijn. Daar zijn toch Cars sandalen en sociale afzondering voor nodig?

In Nederland kun je als jonge, witte, autistische man dus heel makkelijk gediagnostiseerd worden. Alle kennis die er te vinden is over autisme is gebaseerd op hun brein. Wat mij als laat gediagnostiseerde autistische vrouw en tweedejaars social work student wel verbaast is dat er weinig

ruimte is voor diversiteit als het gaat om onderzoek naar psychische stoornissen. Door opzettelijk complexiteiten tijdens het onderzoek uit de weg te gaan, zorg je ervoor dat je beperkte kennis hebt over de medemens. Volgens de International Federation of Social Work, oftewel de globale definitie van het sociaal werk (2014), moet je respect hebben voor alle vormen van diversiteit. Dat 'respect' gaat verloren als je opzettelijk te weinig kennis hebt over bepaalde groepen in de samenleving. Door een kleine doelgroep te onderzoeken heb je nog maar het topje van de ijsberg te pakken. Alle andere mensen zullen op deze manier van onderzoeken nooit echt passende antwoorden krijgen op psychische klachten waar ze misschien al hun hele leven mee zitten. En als ze dan eindelijk een antwoord krijgen, worden ze misschien wel bestempeld met een label dat helemaal niet relevant is.

Toch wringt er nog iets anders, iets wat niet alleen te maken heeft met opvoeding of een gebrek aan onderzoek. Het raakt aan de vraag hoe wij als maatschappij überhaupt omgaan met mensen die afwijken van wat wij 'normaal' noemen. Als je zoals ik al op jonge leeftijd hebt geleerd hoe je moet observeren, kopiëren en aanpassen om niet op te vallen, dan weet je hoe hard je moet werken om erbij te horen. Het masker dat je je hele leven al draagt? Houd dat maar op. Als het gezicht daarachter lijkt op dat van de rest, is er niets aan de hand. Valt het masker dan toch? Dan wordt jouw ware gezicht gezien als iets dat niet klopt. Maar hoe kan iets echts en unieks nou niet kloppend zijn? Waarom wordt er in onze maatschappij nog steeds zo raar naar je gekeken op het moment dat het masker valt? Zouden we met z'n allen juist niet raar moeten kijken naar het feit dat er nog steeds een 'norm' heerst in onze maatschappij waar we aan moeten voldoen?

Die norm lijkt misschien een vanzelfsprekend uitgangspunt, maar in werkelijkheid werkt ze als een soort standaardmaat waar bijna niemand precies in past. Toch blijven we die maat gebruiken om te beoordelen of iemand wel of niet 'normaal' functioneert. Volgens de globale definitie van het sociaal werk (International Federation of Social Work, 2014) moeten we uitgaan van sociale rechtvaardigheid, het erkennen van diversiteit en het versterken van mensen in hun leefomgeving. Maar veel maatschappelijke systemen zijn nog steeds ingericht alsof er maar één juiste manier van functioneren bestaat. Daardoor wordt de verantwoordelijkheid om aan te sluiten bij de norm bij het individu gelegd, en niet bij het systeem dat die norm in stand houdt. In die zin werkt de maatschappij regelmatig tegen de kern van sociaal werk in.

Als sociaal werker is het duidelijk wat mij te doen staat. We moeten kritisch blijven op de norm die bepaalt wie 'passend' wordt genoemd voor onze maatschappij. Een inclusieve maatschappij vraagt om het voortdurend herzien van structuren, zodat niet alleen de meerderheid wordt gezien, maar ook

andere mensen, zoals ikzelf. Ik had namelijk in veel minder onbegrip geleefd als de juffrouw van groep twee direct had kunnen zien, dat ik net zoals het jongetje met de Cars sandalen, ook autisme had. Zolang er een 'norm' in onze maatschappij blijft bestaan, zal er nooit genoeg ruimte zijn om daar omheen te kijken. Als wij als sociaal werkers willen

dat groepen zoals autistische vrouwen gezien en gehoord worden, moeten we niet blijven sleutelen aan het individu, maar aan de maatschappij die haar spoor te smal heeft gelegd. Want autistische vrouwen houden misschien niet van treinen, maar ze rijden wel dagelijks mee op een rails die niet voor hen ontworpen is.

Sophie Lam is een 2^e jaars Social Work student aan Hogeschool Saxion.

LITERATUURLIJST

- De Gruijter, S. (2024, februari 15). *Mannenlichaam onterecht nog steeds de norm*. Opgevraagd van <https://www.medischcontact.nl/arts-in-spe/nieuws/ais-artikel/mannenlichaam-onterecht-nog-steeds-de-norm>
- Horeweg, A. (2024, oktober 22). *Meisjes met ASS*. Opgevraagd van <https://gedragsproblemenindeklas.nl/gedrags-en-ontwikkelingsstoornissen/ass-bij-meisjes-autisme-spectrumstoornis/>
- International Federation of Social Work. (2014). *Globale definitie sociaal werk*. (Global definition of social work vertaald door D. Kerger) Opgevraagd van <https://www.ifsw.org>

Stage zonder vergoeding? Dat kan echt niet meer

Esra Reusink, december 2025

Iedere keer als het over stagevergoeding gaat, hoor je hetzelfde argument: een stage is om te leren, niet om geld te verdienen. Toch wringt daar iets. Want terwijl studenten fulltime meedraaien op de werkvloer, blijven de kosten gewoon doorlopen. Boodschappen worden duurder, huurprijzen stijgen en studeren is allang geen goedkope investering meer (CBS, 2023). Voor veel studenten betekent een onbetaalbare stage simpelweg stress, bijlenen of nóg een bijbaan erbij. En dat voelt niet eerlijk.

Voor opleidingen zoals Social work is stage geen extraatje, maar een verplicht onderdeel van de opleiding. Zonder stage geen diploma. Studenten werken soms bijna een heel schooljaar lang mee binnen een organisatie, leren omgaan met cliënten, nemen verantwoordelijkheden over en draaien mee als onderdeel van het team. Toch krijgen veel stagiaires hier niets voor terug. Geen vergoeding, geen reiskosten en soms niet eens erkenning. In mijn ogen is het tijd om daar eens kritisch naar te gaan kijken

STAGE IS GEEN LEERERVARING, MAAR ONBETAALDE ARBEID

Tijdens mijn stage word ik niet altijd als volwaardig medewerker ingezet, maar dat is zeker niet overal zo. Op eerdere stageplekken viel ik volledig in wanneer mijn stagebegeleider afwezig was. Toen ik in de vorige stage de taken van mijn begeleider overnam, zei hij zelfs: “Zonder jou had ik het deze week niet gered”. Ik had dezelfde verantwoordelijkheden als een vaste medewerker, maar zonder salaris. Vaak kreeg ik dan te horen “Ja, als je hbo deed, dan kreeg je het wel”, maar niks bleek minder waar, want ook op het hbo is een vergoeding niet vanzelfsprekend.

En het kost veel tijd, in mijn geval gaat het om 450 uur in één schooljaar. Dat zijn dagen waarin je niet kunt werken bij je bijbaan. Na een stagedag tot 17:00 uur is mijn energie vaak op. Zeker omdat het werken met een bepaalde doelgroep veel van je vraagt. Toch lopen vaste lasten gewoon door, en ja, het leven is duur. Hoe wordt er dan verwacht dat studenten dit zelf oplossen zonder vergoeding of reiskosten?

Een stage is bedoeld om te leren, niet om uitgebuit te worden. Toch draait het voor veel studenten, vooral in de zorg, het onderwijs en de cultuur, uit op gratis werk leveren voor organisaties die zonder hen nauwelijks kunnen draaien (ISO, 2022). Wie zich geen onbetaalde stage kan veroorloven, valt buiten de boot, en dat zorgt voor ongelijkheid (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2024).

FINANCIËLE DRUK EN DE OPLEIDINGSPLICHT

Voor mij persoonlijk betekent stage dat ik twee dagen per week op en neer reis met de auto naar Hengelo, wat 30 minuten heen en 30 minuten terug is, zonder reiskostenvergoeding. Omdat ik de stage niet met het OV kan bereiken, betaal ik alles zelf. Ik kan door stage 2 dagen minder werken. Aan het eind van de maand merk ik dat direct in mijn portemonnee.

Mensen zeggen vaak dat stage een investering is in de toekomst. Dat klopt misschien, maar de rekeningen moeten wel nú betaald worden. Een kleine stagevergoeding zou een groot verschil maken. Het is een blijk van waardering voor onze inzet en een erkenning voor ons werk. Niet als luxe, maar als basis om het vol te kunnen houden.

Door een gebrek aan inkomen wordt een student al bijna gedwongen om te gaan lenen. Dit zadelt sommige studenten op met een studieschuld en dat is onnodig. Volgens het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO, 2022) zorgen onbetaalde stages voor stress en schulden onder jongeren.

CAO'S: DE RECHTEN DIE STUDENTEN NIET KENNEN

Veel organisaties en studenten zijn het erover eens dat een stagevergoeding zorgt voor meer gelijkheid en waardering. Mijn praktijkbegeleider gaf laatst zelf aan dat sommige studenten afhaken als ze horen dat ze geen stagevergoeding krijgen. Niet omdat ze geen motivatie hebben, maar omdat ze het simpelweg financieel niet meer kunnen veroorloven.

Een cruciaal punt is dat de vergoeding voor een groot deel van de stages al is vastgelegd in collectieve arbeidsovereenkomsten (cao's). Veel studenten, zeker op het HBO, zijn zich er echter niet van bewust dat hun stage onder een cao kan vallen, waardoor ze hun rechten niet opeisen. Hierdoor kunnen organisaties, al dan niet bewust,

weigeren om een vergoeding te betalen, terwijl deze wettelijk of contractueel al is bepaald.

Tegelijkertijd geven vooral de kleinere organisaties aan dat een stagevergoeding niet altijd te realiseren is. Dat kan begrijpelijk zijn, maar het mag geen reden zijn om studenten helemaal niets te bieden. Zeker niet wanneer er subsidies en regelingen bestaan die organisaties kunnen ondersteunen (Rijksoverheid, 2024). Bovendien leveren stagiaires vaak juist iets op: Extra handen, nieuwe ideeën en soms zelfs financiële voordelen via subsidies. Dan voelt het al helemaal krom dat wij niets terugkrijgen.

Alternatieven zoals een kerstpakket of een certificaat zijn aardig bedoeld, maar daar betaal je geen huur van. Wat studenten nodig hebben, is een concrete vergoeding om te kunnen rondkomen.

WAAROM DIT BOTST MET ONZE BEROEPSCODE

Sociaal werk draait om gelijkheid, rechtvaardigheid en waardigheid. Dit zijn de basisprincipes die wij als toekomstig professionals moeten uitdragen. Deze waarden zijn vastgelegd in de beroepscode voor professionals in sociaal werk (Beroepscode Sociaal Werk, 2022).

Maar hoe gelijk is het systeem als alleen studenten met financiële steun of spaargeld een onbetaalde stage kunnen volhouden? Zoals Van der Steen (2020) benadrukt, draait sociaal werk om empowerment en gelijke kansen voor iedereen. Wanneer studenten door gebrek aan stagevergoeding buitenspel worden gezet, neemt het sociaal werk de verkeerde positie in. Studenten financieel in de knel brengen werkt dat alleen maar tegen.

DE PROFESSIONELE DISCUSSIE

Volgens het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO, 2022) zorgen onbetaalde stages voor stress en schulden onder studenten. Organisaties zijn bang voor extra kosten, maar met een minimumvergoeding en subsidies kan dit eerlijker worden verdeeld. Zo worden studenten ondersteund zonder dat organisaties evenredig worden belast.

Esra Ruesink is een 2^e jaars Social Work student aan Hogeschool Saxion en werkzaam als stagiair bij een zorginstelling.

LITERATUURLIJST

- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2025, oktober 31). Inflatie in oktober 3,1 procent bij snelle raming. *Centraal Bureau Voor de Statistiek*. Geraadpleegd op 9 november 2025 van, <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/44/inflatie-in-oktober-3-1-procent-bij-snelle-raming>

MIJN CONCRETE STANDPUNT

Stages zijn bedoeld om te leren, maar dan moet het wel eerlijk zijn. Een onbetaalde stage sluit studenten uit, zorgt voor financiële druk en botst met de kernwaarden van het sociaal werk. Daarom vind ik dat stagevergoeding verplicht moet worden. Een eerlijke en realistische vergoeding zou wat mij betreft minimaal € 400 tot € 500 per maand moeten zijn bij een fulltime stage. Dit bedrag is geen salaris, maar helpt studenten wel om nodige kosten zoals vervoer en levensonderhoud te betalen. Voor organisaties is dit, zeker met subsidies, vaak haalbaar. Voor studenten betekent het rust, waardering en gelijke kansen. Een stage is geen gratis werk. Het is een leerplek die erkenning verdient.

MIJN ROL IN HET BEÏNVLOEDEN VAN WELZIJN

Met dit opiniestuk wil ik niet alleen mijn eigen situatie onder de aandacht brengen, maar ook een bredere discussie openen. Stagevergoeding gaat niet alleen over geld, maar over hoe we studenten zien en behandelen. Zien we stagiaires als goedkope arbeidskrachten, of als toekomstige professionals die we serieus nemen?

Door stagevergoeding verplicht te stellen, investeert het werkveld in de volgende generatie sociaal werkers. Studenten die minder financiële stress ervaren, hebben meer ruimte om te leren, te reflecteren en zich professioneel te ontwikkelen. Dat komt uiteindelijk niet alleen de student ten goede, maar ook de organisatie en de cliënten met wie wordt gewerkt.

Mijn rol in het beïnvloeden van hun welzijn: Door deze ongelijkheid nu aan te kaarten, zorg ik ervoor dat toekomstige cliënten de beste en meest gefocuste zorg krijgen. Als samenleving verwachten we dat sociaal werkers zich inzetten voor kwetsbare doelgroepen en sociale rechtvaardigheid. Dan mogen we diezelfde rechtvaardigheid ook verwachten in de manier waarop we met stagiaires omgaan. Een eerlijke stagevergoeding is daarin geen extraatje, maar een logische en noodzakelijke stap.

- Jens, B., BPSW, Steenmeijer, J., & Bruins, J. W. (2021). Beroepscode voor professionals in sociaal werk. In *Beroepscode voor professionals in sociaal werk*. Geraadpleegd op 7 november 2025 van <https://bpsw.nl/app/uploads/BPSW-Beroepscode-2021.pdf>
- Ministerie van Algemene Zaken. (2024, 26 november). Kunnen werkgevers subsidie krijgen als zij een leerplaats aanbieden? Rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 6 november 2025 van, <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/middelbaar-beroepsonderwijs/vraag-en-antwoord/kunnen-werkgevers-subsidie-krijgen-als-zij-een-leerplaats-aanbieden>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2024, 25 april). *Onderzoek naar stagediscriminatie van studenten met een functiebeperking in het mbo, hbo en wo*. Rapport | Rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 9 november 2025 van, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/04/24/bijlage-3-onderzoek-naar-stagediscriminatie-van-studenten-met-een-functiebeperking-in-het-mbo-hbo-en-wo>
- Overleg, I. S. (2022, 14 juni). *Interstedelijk Studenten Overleg: “Stagiair wordt te vaak ingezet als goedkope arbeidskracht”*. ISO. Geraadpleegd op 7 november 2025 van, <https://iso.nl/2022/06/interstedelijk-studenten-overleg-stagiair-wordt-te-vaak-ingezet-als-goedkope-arbeidskracht/>
- Van der Steen, M. (2020). *Empowerment in het sociaal werk*. Coutinho. Geraadpleegd op 6 november 2025.

Onderschatting belemmert de ontwikkeling meer dan de beperking zelf

Carmen Schipper, december 2025

In 2025 noemen we onszelf een 'inclusieve' samenleving'. Maar hoeveel inclusiviteit ervaren jongeren werkelijk wanneer ze extra ondersteuning nodig hebben? En krijgen alle jongeren, ook met een beperking of belemmering, wel dezelfde kansen? Stel je een meisje van dertien voor. Ze zit op het praktijkonderwijs. Drukke lokalen, veel harde geluiden, voortdurende prikkels en moeite met concentreren, alles leidt af door dat stomme autisme. Toch maakt ze haar opdrachten goed en haalt ze mooie cijfers, maar wanneer ze aangeeft dat prikkels en chaos haar overweldigen hoort ze: 'Misschien is het niveau te lastig of is dit onderwijs niet passend voor jou'

Hoe kan dat, wanneer haar resultaten juist laten zien dat ze het aankan? Het antwoord is jammer genoeg simpel: onderschatting.

In plaats van erkenning krijgen jongeren een lading van onzekerheid, wantrouwen en weinig motivatie over zich heen. Hun succes wordt niet gezien en hun motivatie wordt niet geloofd. Niet hun beperking, maar de reacties van hun omgeving, duwen hen alleen maar meer naar beneden. En dan? Hoe zorg jij als kwetsbare jongere, met een omgeving als dit, ervoor dat je kan en vooral wil laten zien hoeveel je kan en waard bent?

STIGMA REMT DE GROEI

Kwetsbare jongeren worden onderschat waardoor hun ontwikkeling wordt belemmerd. Zo krijgen zij vaak te horen wat ze 'niet' kunnen. 'Is dit NIET te lastig voor jou?' 'Dit gaat NIET lukken, want het valt NIET binnen de systemen' 'Wat als het NIET lukt?'

Het woordje NIET is zo ontzettend negatief, verkleinend en totaal NIET passend binnen onze zogenaamde 'inclusieve' samenleving waar iedereen dezelfde kansen moet krijgen, ongeacht welke beperking of belemmering dan ook....

Dit alles valt onder stigmatisering, wat overigens een grote rol speelt bij deze kwetsbare jongen. Stigmatisering kan leiden tot teruggetrokkenheid, eenzaamheid, schaamte en zelfstigma. Dit alles kan de ontwikkeling van de jongeren belemmeren. Het veroorzaakt gevoelens van minderwaardigheid en wantrouwen ten opzichte van de omgeving. Stigma heeft op alle vlakken gevolgen, niet alleen op stemming en somberheid maar ook op zelfvertrouwen om nieuwe dingen aan te durven (Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie, 2025). Te durven leren en proberen.

Precies waar het dus verkeerd gaat, want kwetsbare jongeren voelen zich gedemotiveerd en hebben

geen zelfvertrouwen om nieuwe dingen aan te durven, door de stigmatisering van hun omgeving.

GEKLEMD DOOR VERWACHTINGEN

Je wilt als jongere groeien, ontwikkelen, het beste uit jezelf halen en je wilt leren omgaan met verschillende (lastige) situaties. Je hebt dromen, plannen en motivatie over de toekomst. En als je die nog niet hebt, dan wordt er vaak gezegd 'Dat is niet erg, want je bent nog jong'. Maar hoe is het 'niet erg' als jij als kwetsbare jongere niet de ruimte krijgt om je open te stellen en te proberen of te ontdekken wat je wil?

Kwetsbare jongeren worden vaak tegengehouden, niet door hun beperking maar door de lage verwachtingen van mensen om hen heen. Mensen die aannemen dat je 'minder kan' door autisme, ADHD, leerproblemen of andere belemmeringen. Je kan je eigen uitdagingen niet aan omdat stomweg, je omgeving beslist want jij wel of vooral NIET kan. Daardoor krijgen jongeren die kwetsbaar opgroeien en ontwikkelen minder kansen, minder stimulans en minder vertrouwen op het passende onderwijs of überhaupt een plek binnen de arbeidsmarkt. Puur en alleen omdat zij uitdagingen en kansen niet aan kunnen gaan door die stomme, kritische en veel te onderschattende omgevingen. Ze komen in een cirkel van onzekerheid terecht: Door te weinig kansen, lijkt het alsof ze minder kunnen.

Uit onderzoek van Le Mat & Karel van Dam (2017) 'sociale uitsluiting bij kwetsbare jongeren' blijkt dat deze jongeren moeilijk kunnen doorstromen in het onderwijs doordat er weinig begeleiding en geen ruimte is in extra uitdaging of vaardigheden. Scholen nemen hun verantwoordelijkheid weg om jongeren verder op te leiden en de ambities van jongeren op te volgen.

Ook laat dit onderzoek zien dat verwachtingen van volwassenen een enorme invloed hebben op de prestaties en de ontwikkeling van deze jongeren. Dit wordt het Pygmalion-effect genoemd: wanneer een docent en/of ouder gelooft dat een jongere meer kan, gaat deze jongere vrijwel altijd beter presteren. Maar wanneer de verwachtingen laag zijn en er vooral wordt gekeken naar wat een jongere 'niet' kan of naar wat 'misschien te moeilijk is', dan neemt die motivatie af en groeit deze onzekerheid alleen maar verder uit (Van Nunen, 2025).

VOORZICHTIGHEID MET GEVOLGEN

Toch wordt er vaak gezegd dat scholen en professionals moeten voorzichtig zijn, omdat te hoge verwachtingen bij kwetsbare jongeren kunnen leiden tot stress, overbelasting en zelfs uitval. Daarom kiezen scholen soms voor een lager niveau of een mindere uitdaging om te voorkomen dat de jongere vastloopt. Voorzichtigheid is belangrijk, maar die voorzichtigheid mag geen excuus worden om kansen weg te nemen. Jongeren die worden overschat kunnen inderdaad vastlopen, maar onderschatting is net zo schadelijk en komt veel vaker voor. Wanneer jongeren de goede resultaten halen, maar toch naar beneden worden geplaatst uit angst voor falen, ontstaat er een onnatuurlijke beperking van hun ontwikkeling. Het probleem is niet dat er voorzichtigheid is, maar dat die voorzichtigheid te vaak verandert in lage verwachtingen, zonder dat er wordt gekeken naar individuele prestaties en ondersteuningsbehoeften. Met gerichte begeleiding kunnen jongeren groeien zonder overbelast te raken.

KANSEN IN PLAATS VAN GRENZEN

'Inclusie', in onze inclusieve samenleving, betekent niet dat iedereen alles alleen moet kunnen, maar dat zij de juiste ondersteuning krijgen om te groeien op hun eigen tempo. Inclusie draait om meebewegen en niet om het begrenzen of uitsluiten van kansen. Het gaat om onderwijs en/of een

arbeidsmarkt die ruimte biedt voor rust, structuur, aanpassingen en begeleiding die niet kleiner maakt, maar juist groter laat worden.

Het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (2016) is een belangrijk grondslagendocument binnen het sociaal werk. Het verdrag benoemt dat iedere jongere recht heeft op volwaardige participatie, inclusie en gelijke kansen, ongeacht een beperking of een ondersteuningsbehoefte. Daarnaast stelt het verdrag dat niet de beperking zelf, maar vooral de maatschappelijke drempels, vooroordelen en gebrek aan ondersteuning leidt tot uitsluiting. Dit sluit aan bij het maatschappelijk probleem; kwetsbare jongeren worden niet beperkt door wat zij kunnen, maar door onderschatting en lage verwachtingen van hun omgeving.

Onderschatting beschermt niet; Het beperkt, belemmert en duwt jongeren juist weg van hun eigen mogelijkheden. Wat zij nodig hebben is geen terughoudendheid, maar vertrouwen, begeleiding en kansen die met hen meebewegen. Want pas wanneer wij stoppen met denken in beperkingen en gaan in zien wat deze jongeren kunnen, ontstaat er ruimte voor groei en ontwikkeling. Op basis van het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (2016) heeft het sociaal werk zelfs de plicht om barrières te verwijderen en te zorgen voor een veilige omgeving waarin kwetsbare jongeren de mogelijkheid krijgen om te groeien, ontwikkelen en om hun eigen krachten te benutten. Het is belangrijk dat systemen zich moeten aanpassen aan de jongeren, niet andersom. Sociaal werkers kunnen scholen, ouders en hulporganisaties ondersteunen bij het creëren van een leeromgeving waarin structuur, rust, begeleiding en maatwerk centraal staat, precies wat deze jongeren nodig hebben.

Dus durven wij als omgeving het risico te nemen om kwetsbare jongeren ruimte te geven om te groeien, in plaats van hen te beschermen door onderschatting? Want de onderschatting belemmert de ontwikkeling meer dan de beperking zelf.

Carmen Schipper is een 2^e jaars Social Work student aan Hogeschool Saxion en werkzaam als stagiair bij Humanitas Twente.

LITERATUURLIJST

- Destigmatisering van kinderen en jongeren – Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie. (2025, 29 oktober). Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie. Opgevraagd van <https://kenniscentrum-kjp.nl/professionals/dossiers/destigmatisering/>
- Le Mat, M. L. J., Pouw, N. R. M., Ouaali, I., & Van Dam, K. (2017). *Sociale uitsluiting van kwetsbare jongeren in Nederland* [Rapport]. Universiteit van Amsterdam. Opgevraagd van <https://pure.uva.nl/ws/files/36024839/SocialeuitsluitingvankwetsbarejongereninNederland2017.pdf>
- Van Nunen, H. (2025, 17 januari). *Verwachtingen*. Gelijke Kansen in de Klas. <https://gelijkekansenindeklas.nl/verwachtingen/>

- Wetten.nl – Regeling – *Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap* – BWBV0004045. (2016, 14 juli). Opgevraagd van https://wetten.overheid.nl/BWBV0004045/2016-07-14#Verdrag_2_Verdragtekst

Elke dag voldoening, elk weekend in de verdediging

Mette Stoelhorst, december 2025

Het verschil tussen de waardering in woorden en de behandeling in de praktijk ondermijnt het zelfbeeld van Social Workers. Onderzoeken laten zien dat mensen best positief denken over Social Workers, maar op straat of in de praktijk krijgen zij vaak te maken met wantrouwen of kritiek. Dat verschil zorgt voor een groeiend stukje zelfstigma onder Social Workers.

Een Red Flag, kinderen uit huis halen, puzzelen, softies en vooral veel koffiedrinken — dát is Social Work. Toch? Tenminste, dat is het beeld dat op TikTok rondgaat en de reactie die je vaak krijgt als je in het café enthousiast vertelt over je opleiding of stageplek.

Na drie weken vakantie stap ik weer binnen bij de dagbesteding, vol enthousiasme, maar ook een beetje zenuwachtig. Hoe zullen de cliënten reageren nu ze me een tijdje niet hebben gezien? Het antwoord laat niet lang op zich wachten. Terwijl ik mijn fietssleutel wegstop en mijn oortjes uitdoe, hoor ik plots mijn naam over het terrein. Als ik opkijk, zie ik een cliënt met een glimlach van oor tot oor op me afrennen. ‘Ik heb je gemist!’ roept hij, terwijl hij me een stevige knuffel geeft. Lachend zeg ik dat ik hem ook gemist heb. Wanneer ik verder naar binnen loop, word ik opnieuw warm verwelkomd. Cliënt na cliënt begroet me met dezelfde oprechte reactie. Ik voel voldoening.

Ja, er wordt gepuzzeld, veel koffiegedronken en misschien ben ik ook wel een enorme softie, maar laten we wanneer we het hebben over het sociaal werk niet vergeten waar het écht om draait. Achter elk cliché over de softie die alleen maar koffiedrinkt en puzzelt zit een werkelijkheid die heel anders is dan de meeste mensen ooit zullen zien, maar die wij als professionals dagelijks zien.

ONLIFE MÉT EEN BLOKJE KAAS

Ongenuanceerd en spottend is het imago dat het sociaal werk krijgt door sociale media en dat in een tijd waarin zowel mensen als beroepen zichzelf moeten presenteren. TikTok filmpjes van nog geen minuut gaan viral waarin Social Workers worden neergezet als “softies die alleen maar puzzelen” of “Red Flags die hele dagen bezig zijn met kinderen uit huis halen” terwijl de moeilijkheden en impact van ons werk niet zichtbaar zijn. Volgens het Trimbos Instituut hebben sociale media invloed op het zelfbeeld en de identiteitsontwikkeling van de Social Workers, zowel positief als negatief, maar helaas met name negatief (Trimbos-instituut, z.d.).

Wanneer Social Workers veel negatieve artikelen zien binnen de sociale media kan dat zorgen voor een negatief zelfbeeld en een negatieve

identiteitsontwikkeling. Het haalt onzekerheden en twijfels naar boven. Het beeld dat online te zien is, wordt vaak overgenomen in gesprekken in het dagelijks leven, wat maakt dat Social Workers zich ook buiten het werk om moeten verantwoorden. Zelfs met een blokje kaas op de kringverjaardag van je schoonmoeder, waar je sowieso alleen maar probeert te overleven. Daarnaast zitten we tegenwoordig in een “onlife” wereld: Een combinatie van een fysieke en digitale wereld. Dit produceert onder andere sociale krachten die steeds meer invloed hebben op ons zelfbeeld en ons socialisatieproces. Social Workers hebben dus de taak om naast hun werk ook te zorgen voor een verdediging van hun professionele identiteit binnen een wereld van sociale media, die zeker niet altijd even respectvol is (Sieckelink, 2025). Wij als maatschappij cijferen de noodzaak van het sociaal werk weg, zonder te beseffen dat de cliënt hiervan de dupe wordt. Het is onrealistisch om van Social Workers empathisch vermogen, het aangaan van vertrouwensrelaties en het dragen van verantwoordelijkheden te vragen, als de maatschappij tegelijkertijd bijdraagt aan het zelfstigma en de negatieve identiteitsontwikkeling onder Social Workers. Deze identiteitsontwikkeling is nu eenmaal onlosmakelijk verbonden met het welzijn van de cliënt.

SOEP UITDELEN ALS KERNWAARDE:

Het enige feitelijke aan het sociaal werk is dat het niet feitelijk is. Het speelt zich af in de normatieve wereld, waarin normen en waarden, mensen-rechten en verschil in situaties leidend zijn. Het is inderdaad heel ander werk als dat van een bouwvakker en een econoom, waarvan het werk veel meer in de objectieve wereld plaatsvindt. Maar betekent het werken en handelen binnen de normatieve wereld dat het nergens op gebaseerd is? Dat we zomaar wat doen? Nee zeker niet. Betekent dat, dat mensen die niet in de wereld van het sociaal werk zitten de onderliggende gedachte

achter soep uitdelen op straat niet altijd meteen zien? Ja, waarschijnlijk wel.

Het sociaal werk wordt dan ook niet voor niets een normatieve professie genoemd, dat gericht is op het realiseren van normen en waarden. Social Workers werken volgens een beroepscode, die een ethische leidraad is voor iedere professional binnen het sociaal werk. Deze geeft ethische uitgangspunten voor professioneel en doordacht handelen. Hierbinnen gelden dezelfde kernwaarden en beroepsnormen die een richtinggevend kader zijn voor het professioneel handelen. We werken vanuit een maatschappelijke opdracht die gebonden is aan professionele standaarden. Als Social Workers mag je niet “zomaar wat doen” en is het werk dat we doen daadwerkelijk ergens op gebaseerd. Het handelen is gebonden aan kaders, zowel wettelijke vakinhoudelijke kaders als beroepsethische kaders. Dus ja, dat kopje soep dat je op straat aangeboden krijgt van een Social Worker is gebaseerd op kernwaarden en onze maatschappelijke opdracht. Niet op een spontane drang van liefdadigheid, omdat we toevallig een pan met soep over hadden bij de lunch (BPSW, 2021). De professionals voeren hun opdracht en werkzaamheden uit op de manier die past bij de kennis, competenties en methoden die horen bij hun beroepsgroep. (Movisie, 2024)

Het sociaal werk mag op zichzelf dan in de normatieve wereld zitten, toch is theorie en wetenschappelijke kennis ook in dit werkveld onmisbaar. Wetenschappelijke theorieën zijn zowel belangrijk als communicatiemiddel tussen collega's, als legitimatie tegenover collega's en dienen tot slot als leidraad hoe te handelen in bepaalde situaties. Elke Social Worker heeft zijn eigen opvatting over sociale normen en waarden. Het is belangrijk te kunnen verantwoorden welke keuzes je hebt gemaakt en waarom. Het sociaal werk mag op zichzelf dan een normatieve beroepsgroep zijn, maar het gezegde dat wij “zomaar wat doen” is een complete misvatting. (Roose & Trappenburg, 2024)

MAG IK VAN SOCIAL WORK, “DE SOFTIE”? KWARTET!

Toch zit me iets nog niet helemaal lekker. Zelfs met een beroepscode, methodieken en theoretische onderbouwingen, lijkt het erop dat het sociaal werk niet dezelfde waardering krijgt als andere beroepsgroepen. Laten we eerlijk zijn, wie op zoek is naar status kan beter iets verder kijken dan het sociaal werk. Ik kan me niet voorstellen dat een arts of een advocaat zich op een zaterdagavond in de kroeg moet verantwoorden voor zijn/haar vak. Hoe komt het dat Social Workers zich moeten verantwoorden over het kopje soep dat ze uitdelen en advocaten niet over de toga die ze dragen?

Het begint met een stukje zichtbaarheid. Social Workers werken onder heel veel verschillende functies, met functienamen, die lang niet voor iedereen bekend en herkenbaar zijn. Ze zijn

werkzaam in ontzettend veel verschillende werkvelden. Wanneer je zeshonderd Social Workers naar hun functienaam vraagt, krijg je zo'n driehonderd verschillende antwoorden (Bruins, 2024). Toch blijkt een duidelijke functienaam belangrijk voor Social Workers. Dit helpt hen om aan hun cliënten te laten zien wat hun werk en beroep inhoudt, onderbouwt hun deskundigheid en ondersteunt hun positie in de samenwerking met andere professionals en gemeenten (Movisie, 2025). Daarnaast is het sociaal werk geen beschermd beroep. Volgens experts krijgt het beroep een weinigzeggende betekenis, als de definitie van sociaal werk verder wordt opgerekt (Movisie, 2023).

Deze onzichtbaarheid, onduidelijke afbakening van de beroepsgroep en de honderden functienamen kunnen een verklaring zijn voor de misvatting en onbegrip bij mensen die niet met Social Workers te maken krijgen. Advocaten helpen mensen die verdacht worden van een strafbaar feit, artsen helpen mensen die ziek zijn, maar wat is nou eigenlijk de taak van Social Workers? Social Workers kijken vanuit een preventieve werkwijze naar de hulpvraag en de aandacht die nodig is voor kwetsbare mensen. Voor mensen die er niks mee te maken hebben blijft het werk onzichtbaar, wat kan leiden tot onderschatting en onbegrip. Dit is ernstig, het ondermijnt de waarde van ons beroep en leidt tot zelfstigma (Movisie, z.d.).

Hoe beter wij Social Workers ons werk doen, hoe minder zichtbaar ons werk is. Hoe minder zichtbaar ons werk is, hoe meer onbegrip en misvattingen. Wanneer doen wij Social Workers het goed? Want als iets gebleken is, is dat er zonder zichtbaarheid geen waardering is.

Vandaag heb ik weer gewerkt bij de dagbesteding, werd ik weer om de hals gevlogen en kreeg ik te horen hoe erg ze me gemist hebben.

Vandaag heb ik weer gewerkt bij de dagbesteding, voelde ik voldoening, toen ik zag dat de cliënten met een grote glimlach de bus in stapten om naar huis te gaan.

Morgen krijg ik in de kroeg weer de vraag “Sociaal werk? Dat is toch alleen puzzelen en koffiedrinken?”

Overmorgen zie ik weer een filmpje op TikTok verschijnen waarin wij Social Workers “Red Flags” en “Softies” worden genoemd.

Maar elke dag weer bewijzen wij in de praktijk dat sociaal werk zoveel meer is dan puzzelen en koffiedrinken. Wij weten hoe het écht is en waar we het voor doen, dat is iets wat geen stereotype of stigma kan overtreffen.

Want maandagochtend word ik wakker, fiets ik naar de dagbesteding, word ik weer begroet met die stevige knuffel en is deze “softie” de opmerkingen

en de TikToks van dit weekend voor een moment vergeten.

Mette Stoelhorst is tweedejaars student Social Work en werkzaam als stagiaire bij het ROC van Twente

LITERATUURLIJST:

- Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk. (2021). Beroepscode voor professionals in sociaal werk. Geraadpleegd op 1 november 2025, van <https://www.bpsw.nl/app/data/uploads/2021/10/BPSW-Beroepscode-2021.pdf>
- Bruins, J. (2024, 23 april). Sociaalwerkopleidingen kunnen niet opleiden voor veertig beroepsvarianten. Sociale Vraagstukken. Geraadpleegd op 4 december 2025, van <https://www.socialevraagstukken.nl/sociaalwerkopleidingen-kunnen-niet-opleiden-voor-veertig-beroepsvarianten/>
- Movisie. (2025, 4 maart). De Grote Raadpleging van het Sociaal Werk 2025. Movisie. Geraadpleegd op 10 december 2025, van <https://www.movisie.nl/publicatie/sociaal-werkers-anno-2023-beeld-beroepsgroep>
- Movisie. (z.d.). De preventieve werking van sociaal werk. Movisie. Geraadpleegd op 2 november 2025, van <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/preventieve-werking-sociaal-werk%20%5BMOV-12696845-1.0%5D.pdf>
- Movisie. (2023, 23 mei). Sociaal werkers anno 2023: Beeld van de beroepsgroep. Movisie. Geraadpleegd op 1 november 2025, van <https://www.movisie.nl/publicatie/sociaal-werkers-anno-2023-beeld-beroepsgroep>
- Movisie. (2024). Werken aan professionalisering van sociaal werk. Movisie. Geraadpleegd op 1 november 2025, van <https://www.movisie.nl/artikel/werken-aan-professionalisering-sociaal-werk>
- Roose, R., & Trappenburg, M. (2024, 5 december). Het belang van wetenschappelijke kennis. MijnSociaalWerk. Geraadpleegd op 1 november 2025, van <https://www.mijnsociaalwerk.nl/magazine-artikelen/het-belang-van-wetenschappelijke-kennis/>
- Sieckelinck, S. (2025, 6 februari). Sociaal (jongeren)werkers en sociale media 'onlife' present zijn. MijnSociaalWerk. Geraadpleegd op 1 november 2025, van <https://www.mijnsociaalwerk.nl/magazine-artikelen/sociaal-jongerenwerkers-en-sociale-media-onlife-present-zijn/>
- Trimbos-instituut. (z.d.). Sociale media en identiteit. Expertisecentrum Digitalisering en Welzijn. Geraadpleegd op 31 oktober 2025, van <https://www.trimbos.nl/kennis/digitale-media-gokken/expertisecentrum-digitalisering-en-welzijn/sociale-media-en-welzijn/sociale-media-identiteit/>

Wie zwijgt, stemt toe

Jaylah Tetelepta, december 2025

“Aalten zegt nee tegen het AZC”, “The people said no”. Dit waren de borden die ik tegenkwam op weg naar mijn stage bij Figulus. Wat begon als een lokale discussie over een mogelijk asielzoekerscentrum groeide uit tot een overspoeling aan wantrouwen en beschuldigingen richting het sociaal werk. Figulus, een welzijnsorganisatie dat vluchtelingen ondersteunt maar niets met het AZC-plan te maken heeft, werd op social media aangevallen en voelde de druk om zich publiekelijk verantwoorden. Demonstranten eisten zelfs inzage in geldstomen, uit angst dat ‘hun’ middelen naar ‘anderen’ zouden gaan. Hoewel Figulus hier transparant in is, raakt dit aan een dieper probleem: Het wantrouwen tegenover het sociaal werk dat zich inzet op gelijkwaardigheid. Op de werkvloer wordt het onderwerp inmiddels gemeden, uit angst voor verdere polarisatie of reputatieschade. Deze ervaring roept bij mij de vraag op: Hoe kunnen sociaal werkers hun waarden van gelijkwaardigheid en solidariteit uitdragen, zonder te werk te gaan als politieke actoren?”

“Overcoming poverty is not a gesture of charity, it is an act of justice.”

– Nelson Mandela (2005)

D eze woorden laten zien dat het sociaal werk niet om liefdadigheid gaat, maar rechtvaardigheid. En dat is politiek. Dit wordt zichtbaar wanneer we kijken naar de oorsprong van het sociaal werk in Nederland, om te laten zien dat het altijd al een politiek geladen beroep is geweest. Het sociaal werk ontstond uit emancipatiebewegingen zoals de arbeidersbeweging (vanaf ca. 1870), de strijd voor vrouwenrechten (eerste feministische golf 1870–1920, vrouwenkiesrecht in 1919) en de kinderbescherming (Kinderwetten van 1901 en oprichting van de Voogdijraden in 1905) (Van Drenth & Van Essen, 2003). Een belangrijke bron om dit beter te begrijpen is De Sleutelaar, het verenigingsblad van de Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers (NVMW). Het blad verscheen begin jaren zeventig en was bedoeld voor maatschappelijk werkers zelf. Het diende als platform voor nieuws, beleidsdiscussies en kritische reflectie op het beroep. De Sleutelaar liet zien hoe sociaal werkers hun rol zagen en hoe zij zich verhiielden tot maatschappelijke en politieke ontwikkelingen. Zo werd in 1971 al benadrukt dat ‘er spanning bestaat tussen de Sociale Academies en de praktijk door tegenstellingen in het beroepsbeeld. De divergentie lijkt toekomstgericht te groeien’ (De Sleutelaar, 1971, p. 1.). Die spanning draaide om de vraag of het sociaal werk zich moest richten op individuele hulp of juist op structurele maatschappelijke verandering; een essentiële politieke keuze. Een jaar later organiseerden welzijnswerkers het demonstratief congres Welzijn ’73, waar zij betoogden dat ‘de bezuinigingsmaatregelen van het kabinet Biesheuvel leiden tot afbraak van het welzijnswerk, ervan overtuigd zijnd dat welzijnswerk een rechtmatig onderdeel is van het gehele pakket van kollektieve voorzieningen’

(De Sleutelaar, 1972, p. 2). Deze historische bronnen maken duidelijk dat sociaal werkers hun beroep nooit als neutraal zagen. In het huidige beleid zien we dezelfde spanning terug.

“De verzorgingsstaat is geen gunst, maar een recht.”

– Willem Drees, geciteerd in Gaemers (2014)

Willem Drees verwoordt hier treffend dat beleid niet slechts technische regels zijn, maar beslissingen over rechtvaardigheid en solidariteit. En dat is politiek. Als de verzorgingsstaat een recht is, dan is beleid de manier waarop dit recht vorm krijgt: Via wetten, regels en kaders die bepalen wie toegang heeft tot ondersteuning en hoe solidariteit wordt georganiseerd. Voor sociaal werkers betekent dit dat hun handelen altijd binnen deze politieke kaders plaatsvindt. Zoals blijkt uit mijn praktijkervaring bij Figulus werken sociaal werkers met asielzoekers binnen de kaders van de Spreidingswet, die sinds 2024 gemeenten verplicht opvangplekken te verdelen (Rijksoverheid, 2024). Het beleid draait om verdeling en beheersing, maar in de praktijk zorgen sociaal werkers ervoor dat dit niet leidt tot isolement of spanningen. Door taallessen, vrijwilligerswerk en ontmoetingen te organiseren, dragen zij zo bij aan verbinding en participatie. Denk niet alleen aan de Spreidingswet, maar ook aan de Participatiewet, waar sociaal werkers cliënten ondersteunen die vastlopen in regels en sancties. Daarmee kiezen zij feitelijk partij voor wie anders niet gehoord wordt. Maar hoe kunnen sociaal werkers hun beroep correct uitvoeren in een samenleving die neutraliteit eist?

“You can’t be neutral on a moving train.”

– Howard Zinn (1994)

Zinns woorden maken duidelijk dat sociaal werkers altijd meebewegen in maatschappelijke en politieke keuzes. Meebewegen is nooit neutraal: Het bevestigt óf bestrijdt bestaande machtsverhoudingen, en dus kies je altijd partij. Dat klinkt misschien theoretisch, maar ik merkte het zelf toen ik in discussie raakte met een studiegenoot, die ook sociaal werk studeert. Hij zei: “jij bent sowieso links,” alsof mijn beroepskeuze automatisch een politieke identiteit verraaft. Het bijzondere was dat hij ‘links’ gebruikte alsof het een verwijt was. Juist omdat de opmerking van een studiegenoot kwam, liet het me nadenken: iemand die dezelfde waarden zou moeten delen. Maar dit laat zien hoe sterk het maatschappelijke discours is dat het sociaal werk politiek gekleurd is. En eerlijk gezegd, dat is het ook. Dit discours komt niet uit de lucht vallen: Het sociaal werk richt zich immers op ongelijkheid en machtsverhoudingen. Dat is ook terug te zien in de beroepscode van het sociaal werk, waarin waarden als menselijke waardigheid, rechtvaardigheid en sociale rechtvaardigheid centraal staan (BPSW, 2018). Ook de Global Definition of Social Work benadrukt dat sociaal werkers zich inzetten voor sociale verandering, empowerment en bevorderingen van mensenrechten (International Federation of Social Workers (IFSW), 2014). Zulke waarden zijn nooit neutraal: wie zich beroept op gelijkwaardigheid, kiest tegen ongelijkheid; wie solidariteit centraal stelt, kiest tegen uitsluiting. En wie dat doet, kiest altijd partij. Het is dus geen belediging, maar een erkenning dat sociaal werk de plek is waar politiek en menselijkheid elkaar raken.

De opmerking van mijn studiegenoot laat zien dat er nog veel onwetendheid bestaat, niet alleen in de samenleving maar ook binnen het sociaal werk zelf. Ik leg dit uit aan de hand van de theorie van Karl Marx, die onderscheid maakt tussen een klasse an sich en een klasse für sich (Marx, 2007). Een klasse an sich is zich niet bewust van haar positie: ze ondergaat de omstandigheden en beweegt mee met bestaande machtsstructuren. Een klasse für sich daarentegen herkent haar positie en handelt er politiek naar. Veel studenten in opleiding en ook sociaal werkers zelf functioneren nog als een klasse an sich. Ze zien hun werk als neutraal, technisch of puur praktisch. Maar in werkelijkheid bevestigen ze daarmee bestaande verhoudingen. Pas wanneer sociaal werkers erkennen dat hun waarden politiek geladen zijn, worden ze een klasse für sich: een beroepsgroep die bewust kiest voor rechtvaardigheid en solidariteit. Dat bewustzijn is geen luxe, maar een noodzaak. Sociaal werkers moeten leren dat neutraliteit een illusie is. Wie zwijgt, stemt toe, en dat stemt zelden in het voordeel van de mensen die zij ondersteunen. Maar juist op dit punt klinkt de stem van Jan Willem Bruins.

“Sociaal activisme is geen kerntaak van het sociaal werk.”

– Jan Willem Bruins (2022)

Met deze woorden verwoordt Bruins de opvatting dat sociaal werkers zich moeten beperken tot signaleren en agenderen, maar neutraal blijven in hun handelen. Dit idee lijkt aantrekkelijk, omdat het sociaal werk presenteert als technisch en waardevrij. Dat klinkt mooi, maar hoe kan juist de directeur van de beroepsvereniging van het sociaal werk zo’n fundamenteel misverstand verspreiden. Wie stelt dat het sociaal werk losstaat van politieke keuzes, houdt zichzelf voor de gek. De heer Bruins ziet namelijk over het hoofd dat sociaal werk historisch altijd verbonden was met emancipatie en strijd tegen onrecht. Zijn visie geeft een misrepresentatie van het vak en gaat voorbij aan de kern van het beroep; Sociaal werkers kiezen altijd partij voor wie anders niet gehoord wordt. En dat is politiek. Wie neutraliteit eist, ontkent de geschiedenis én de praktijk van het sociaal werk.

Mijn kritiek op Bruins staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van een bredere discussie in het vakgebied. Dat blijkt ook uit het debat dat gaande is op socialevraagstukken.nl. Daar stelt Jeroen Boekhoven (2019) dat “sociaal werk altijd politiserend” is. Hij wijst erop dat er de afgelopen decennia juist een proces van depolitisering heeft plaatsgevonden, waardoor sociaal werkers hun politieke rol dreigen te vergeten. Boekhoven benadrukt dat sociaal werkers eerst de kleuren van machtsverhoudingen moeten herkennen, voordat zij zelf kleur kunnen bekennen. Zijn analyse onderstreept dat Bruins’ visie niet alleen een misrepresentatie is, maar ook gevaarlijk: Het miskent de noodzaak om sociaal werkers bewust te maken van hun politieke positie. Als sociaal werker in opleiding kan ik natuurlijk niet neutraal blijven. Het is mijn plicht om partij te kiezen in dit debat. Mocht er nog twijfel bestaan, ik kies de partij van Boekhoven. Wie anders?

Betekent dit dat ik u oproep om morgen met spandoeken de straat op te gaan? Nee, niet per se. Als u dat ziet als onderdeel van uw beroep, laat u zich dan vooral niet tegenhouden. Ik vraag u simpelweg om te erkennen dat sociaal werk nooit neutraal kan zijn; u kiest altijd partij. Want in de praktijk bent u de stem van degenen die anders niet gehoord worden. Hoe kunnen sociaal werkers hun waarden van solidariteit en gelijkwaardigheid uitdragen, zonder te werk te gaan als politieke actoren? Het antwoord is eenvoudig: dat is onmogelijk, want wij zijn in de kern van het beroep politieke actoren.

“If you are neutral in situations of injustice, you have chosen the side of the oppressor.”

– Desmond Tutu, geciteerd in Brown (1984)

Jaylah Tetelepta is tweedejaars student en werkzaam als stagiaire bij Figulus.

LITERATUURLIJST

- Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW). (2018). Beroepscode voor de sociaal werker. Utrecht: BPSW.
- Boekhoven, J. (2019, 23 februari). Sociaal werk is altijd politiserend. Sociale Vraagstukken. <https://www.socialevraagstukken.nl/sociaal-werk-is-altijd-politiserend>
- Brown, R. M. (1984). Unexpected news: Reading the Bible with Third World eyes. Philadelphia: Westminster Press.
- Bruins, J. W. (2022, 9 maart). Sociaal activisme is geen kerntaak van het sociaal werk. Sociale Vraagstukken. <https://www.socialevraagstukken.nl/sociaal-activisme-is-geen-kerntaak-van-het-sociaal-werk>
- De Sleutelaar. (1971, december). Ie jaargang no. 4. Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers. Archief BPSW.
- De Sleutelaar. (1972, juni). Iie jaargang no. 2. Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers. Archief BPSW.
- Gaemers, J. (2014). Willem Drees: Daadkracht en idealisme. Amsterdam: Boom.
- International Federation of Social Workers (IFSW). (2014). Global definition of social work. Retrieved December 12, 2025, from <https://www.ifsw.org>
- Mandela, N. (2005). Nelson Mandela: In his own words. Boston: Little, Brown and Company.
- Marx, K. (2007). Economic and philosophic manuscripts of 1844 (M. Milligan, Trans.). Mineola, NY: Dover Publications. (Oorspronkelijk werk gepubliceerd 1844)
- Rijksoverheid. (2024). Hoe de Spreidingswet werkt. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/spreidingswet>
- Van Drenth, A., & Van Essen, M. (2003). Geschiedenis van het maatschappelijk werk in Nederland. Amsterdam: Boom.
- Zinn, H. (1994). You can't be neutral on a moving train: A personal history of our times. Boston: Beacon Press.

